

oviedo
2006
6/7/8 marzo
auditorio príncipe felipe

2º ENCUENTRO
ESTATAL
DE CENTROS
DE FORMACIÓN
DEL CONSUMIDOR

CATALUNYA

FER-SE PREGUNTES PER
APRENDRE A CONSUMIR

Què em poso
aquest matí?

Em sento bé?

quan i com
qdm :p)?

Concurs escolar «El Consum Responsable», 2005-06

El dimarts, 9 de maig de 2006, a la Sala Gran de les Cotxeres del Palau Robert de Barcelona, en un acte organitzat per l'Escola del Consum de Catalunya (ECC) el Sr. Enric Aloy i Bosch, Director de l'Agència Catalana del Consum, va fer lliurement dels premis dels concursos sobre «El Consum Responsable» als alumnes i les escoles participants en la 1a edició.

Els equips següents han estat els guanyadors:

Cicle superior d'Educació Primària:

1r premi

Grup: NAPOLITANA
Treball: CONSUMOPOLITANA
Escola: CEIP M^a. ANGELS ANGLADA
Localitat: FIGUERES

2n premi

Grup: KIDS-94
Treball: CONSUM-KIDS
Escola: CEIP M^a. ANGELS ANGLADA
Localitat: FIGUERES

3r premi

Grup: POKEMON
Treball: DOMINÓ
Escola: CEIP M^a. ANGELS ANGLADA
Localitat: FIGUERES

1r Cicle d'Educació Secundària:

1r premi

Grup: MADAGASCAR
Treball: LA RODA DEL CONSUM
Escola: JOSEP TOUS
Localitat: BARCELONA

2n premi

Grup: LOS DE SEGUNDO
Treball: TRIVIAL SIMBOLS
Escola: ESCOLA LES HEURES
Localitat: LLEIDA

3r premi

Grup: SEGUNDO BIS 2
Treball: CONSUMONOPOLY
Escola: ESCOLA LES HEURES
Localitat: LLEIDA

2n Cicle d'Educació Secundària:

1r premi

Grup: 4 ARREPLAGATS
Treball: FENT GUARDIOLA
Escola: ESCOLA ASSÍS
Localitat: PREMIÀ DE MAR

2n premi

Grup: RABASSA'S MEN
Treball: CONSUMIM?
Escola: ESCOLA ASSÍS
Localitat: PREMIÀ DE MAR

3r premi

el Jurat decideix deixar-lo desert

URGENT

2a Trobada de Professors de la XARXA E-CONS

Roma, 26, 27 y 28 d'octubre de 2006

Ja es obert el termini per a les inscripcions "on line" a:

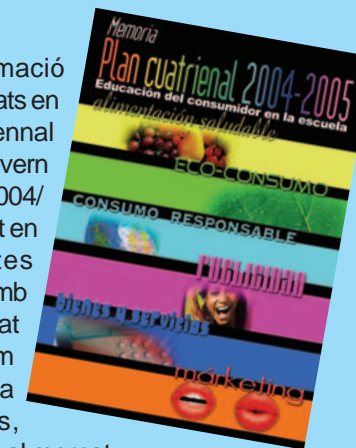
<http://www.e-cons.net>

RESSENYES

Memòria Pla Quadriennal

La memòria recull informació sobre els 40 projectes subvencionats en la 2ª fase del Tercer Pla Quadriennal d'Educació del Consumidor del Govern de Cantàbria, per al curs escolar 2004/2005, i posa l'accent especialment en els guanyadors. Els projectes desenvolupen temes relacionats amb l'alimentació saludable, la publicitat i el màrqueting, el consum responsable, l'ecoconsum i la utilització racional de béns, productes i serveis que es troben al mercat.

La memòria s'estructura seguint els nivells educatius que hi han participat (Educació Infantil, Educació Primària, Educació Secundària Obligatoria, Batxillerat, Formació Professional, Educació d'Adults i Educació Especial).

Memòria Xarxa E-CONS

Memòria de la primera Trobada Europea de Professors dins la Xarxa temàtica Comenius 3 E-CONS, celebrada a Santander els dies 12, 13 i 14 de maig de 2005. S'hi recullen en anglès i castellà els textos de les ponències, projectes, presentacions de projectes en marxa i propostes de projectes aportats pels ponents participants. En la trobada es van abordar temes com consumir en el segle XXI, Internet i comerç electrònic, targetes de crèdit, telèfons mòbils, sobreendeutament, publicitat i mitjans de comunicació.

Nous materials didàctics elaborats a Melilla

A través de contes i relats didàctics la Conselleria de Benestar Social i Sanitat vol fer arribar la formació en consum a l'alumnat i professorat i a través d'ells a les famílies. La Conselleria de Benestar Social i Sanitat ha obsequiat el professorat i l'alumnat de 2n Cicle d'Educació Primària (8 anys) i al dels dos cicles de Secundària (12-15 anys), amb contes i relats didàctics per treballar en les VI JORNADES DE FORMACIÓ EN CONSUM.

Aquest material inclou orientacions pedagògiques i informació complementària per a pares i professorat.

CD-ROM Alimentació, salut i esport

Material didàctic editat per la Direcció General de Consum del Govern d'Aragó, fruit d'un conveni de col·laboració entre els Departaments de Salut i Consum i Educació, Cultura i Esport, per a la realització d'un taller Experimental sobre Nutrició, portat a terme al Centre Rural d'Innovació Educativa d'Alcorisa (Terol).

Objectius:

- > Concebre l'alimentació com a compendi de cultures i sabers (nutrició, història, economia, biodiversitat, etc.) que ens porta a una alimentació saludable.
- > Millorar els hàbits alimentaris, el consum que en fem i conèixer els aliments de l'Aragó.
- > Sensibilitzar sobre la relació entre Alimentació, Salut i Esport.

Contingut: Quatre eixos temàtics

Alimentació i Salut

- > taller de salut
- > taller d'esport
- > taller d'animació a la lectura

Aliments i Territori

- > taller sensorial
- > taller de la botiga de la qualitat

Aliments i Medi Ambient

- > taller de societat i medi ambient

Aliments i Patrimoni Cultural

- > taller d'història
- > taller de convivència
- > taller de cuina
- > taller d'informàtica

Material didàctic adequat per a alumnes a partir de l'últim cicle d'educació primària.

INFORMACIÓ: www.aragon.es/consumo

1º intercanvi entre la Kontsumo Eskola del Govern Basc i l'Escola del Consum de la Generalitat de Catalunya

Durant el mes de març, las escoles de consum del Govern Basc i de la Generalitat de Catalunya han realitzat un intercanvi d'experiències, és per això que van organitzar unes jornades: dos dies en una comunitat i dos dies en l'altra.

En aquestes jornades de treball s'han intercanviat vivències en allò que es refereix a la formació en matèria de consum i a la gestió i organització dels centres de formació.

Tant des del Govern Basc com des de la Generalitat de Catalunya, s'ha valorat l'intercanvi com a molt positiu i enriquidor, donat que a més d'entendre la realitat de cadascun dels centres es varen establir punts en comú i aportacions mútues.

Convocatòria anual de la Conselleria d'Empresa, Universitat i Ciència per recolzar el desenvolupament de la Educació del Consumidor a l'aula

Més de 5 projectes d'Educació del Consumidor han estat presentats a la convocatòria de subvenció publicada per la Conselleria d'Empresa, Universitat i Ciència per recolzar projectes educatius que profunditzen en el desenvolupament de la educació del consumidor a l'aula. L'alimentació saludable, el consum ètic i responsable, la publicitat, el comerç just, la seguretat, etc, són alguns dels temes que s'aborden en els projectes presentats.

>EDITORIAL

Ens complau presentar el setè número de la revista de la Xarxa d'Educació del Consumidor. En aquesta edició hem volgut posar especial èmfasi en la II Trobada Estatal de Centres de Formació del Consumidor que va tenir lloc a Astúries els dies 6, 7 i 8 de març. Dediquem a aquest esdeveniment algunes pàgines en què recollim un resum del que s'hi va tractar. Considerem que aquesta trobada ha estat molt positiva per a posar en comú les activitats que desenvolupem en algunes comunitats autònomes membres de la XARXA.

També volem ressenyar la trobada especial de socis de la XARXA E-CONS Comenius 3, que tindrà lloc a Santiago de Compostela els dies 1, 2 i 3 de juny. Agraïm a l'Institut Gallec de Consum el suport inestimable que hem rebut per a l'organització d'aquest esdeveniment. Aquesta trobada té una especial rellevància per a la preparació la 2ª Trobada de Professors de la XARXA E-CONS que tindrà lloc a Roma, els dies 26, 27 i 28 d'octubre d'enguany.

Com sempre, agraïm les aportacions que en forma d'articles rebem periòdicament de cada comunitat autònoma, sense vosaltres no seria possible aquesta revista.

LA COORDINACIÓ

Primer Semestre 2006 Núm. 7

Tiratge: 9.400 exemplars

Edita: Xarxa d'Educació del Consumidor

<http://www.infoconsumo.es/eecred>

Adreça de la coordinació:

Escola Europea de Consumidors
del Govern de Cantàbria
c/ Nicolás Salmerón 7, 39009 Santander
escuela@infoconsumo.es

CONSELL DE REDACCIÓ

Coordinació de la revista:

Nieves Álvarez Martín

Coordinació para cada Comunidad Autónoma:

Gonzalo Sánchez Moreno (Cantàbria)
Rafael González del Busto (Astúries)
Mª José López Ródenas (Comunitat Valenciana)
Esther Álvarez Fernández (Galícia)
Alejandro Salcedo Aznal (Castella-la Manxa)
Nekane Ribado Vitorica (País Basc)
Ana Grande Murillo (Extremadura)
Ángel Escolar-Noriega (Madrid)
Francisca Pérez Jiménez (Aragó)
Carmen Herrero Álvarez (Castella i Lleó)
Mª José Gómez de Segura Martínez (La Rioja)
Luís Domínguez Rodríguez (Canàries)
Julià Guimerà Gargallo (Catalunya)
Mª Rosa Sancho Celdrán (Múrcia)
Elena Suárez Mariscal (Andalusia)
Mª Dolores Angosto Sánchez (Melilla)
Blanca Berruete Cilveti (Navarra)

Disseny de portades: Mª Isabel Gómez Bedia

Disseny i maquetació: Mª Luisa Lavín Solana

Impressió: J. Martínez S.L.

Dipòsit legal: SA-1486-2004

La Xarxa d'Educació del Consumidor permet la reproducció dels continguts que publica. No s'autoritza la utilització de cap contingut d'aquesta revista amb finalitat comercial o publicitària.

>SUMARI

CANTÀBRIA	Projectes Pla Quadriennal d'Educació del Consumidor_Curs de Formació de Formadors	4
ASTÚRIES	L'alimentació: Una experiència enriquidora	6
COMUNITAT VALENCIANA	El joc com a eina didàctica per a l'ensenyament en consum	8
GALÍCIA	La salut: Un enfocament transversal de l'Educació del Consumidor i de l'Educació Ambiental	10
CASTELLA-LA MANXA	IX Concurs Commemoratiu del Dia Mundial dels Drets del Consumidor	12
PAÍS BASC	Exposició Itinerant de Consum	14
EXTREMADURA	15 de març Dia Mundial dels Drets dels Consumidors II Trobada Estatal de Centres de Formació del Consumidor	16
MADRID	Una activitat global d'educació en consum	18
ARAGÓ	Educació per a la mobilitat La joventut aragonesa i els seus hàbits de consum	20
CASTELLA I LLEÓ	Setmana de l'alimentació sana: Els dolços	22
LA RIOJA	Auditoria energètica a l'IES «Esteban M. Villegas» A l'IES <i>Duques de Nájera</i> (del medioambient i dels migfamolencs)	24
CANÀRIES	Campanya de Seguretat i Prevenció d'accidents	26
CATALUNYA	Fer-se preguntes per aprendre a consumir Em sento bé?	28
MÚRCIA	15 de març, Dia Mundial del Consumidor Lliurament de premis Concurs Escolar «CONSUMÓPOLIS»	30
MELILLA	Petits consumidors de Melilla_Curs Bàsic «Les Associacions de Consumidors»_VI Jornades per als Joves Consumidors	32
NAVARRA	La publicitat lliure d'estereotips sexistes	34

TROBADA ASTÚRIES >36

ADRECES D'INTERÈS >38

RESSENYES >39

Projectes premiats en la Segona Fase del 3r Pla Quadriennal d'Educació del Consumidor

- Quinze centres escolars van ser premiats dins la Segona Fase del III Pla Quadriennal d'Educació del Consumidor. A continuació s'ofereix un resum dels projectes premiats en els diferents nivells educatius.

Educació Infantil

El **primer premi** va correspondre al projecte titulat «Esteluc Verda» del CP José Mª de Pereda dels Corrales de Buelna, coordinat per Adriano Fernández. En el projecte s'abordava el tema de l'ecoconsum a través de la utilització de materials de desfet per a la fabricació de diversos objectes, el coneixement de la flora i fauna característica de l'entorn i la valoració de la naturalesa com a font principal de bé de futur.

El **segon premi** es va concedir al projecte «Un bosc per als peus llargs» de l'EEI La Robleda de Santiago de Cartes, coordinat per Cristina Antón. Es tractava d'un petit projecte d'investigació sobre el consum necessari i superflu, els ecosistemes, els residus i el reciclatge, la contaminació i el medi ambient com a font de matèries primeres.

Educació Primària

En aquest nivell es va atorgar un **premi ex aequo** per a dos centres escolars, «Construint un ecobrik-teatre» del CP Quirós de Cóbrecas, coordinat per Yolanda Pérez i «Sonata en verd» del CP José Mª de Pereda dels Corrales de Buelna i coordinat per Yolanda Gutiérrez i Ángela Troyano. Ambdós projectes treballaven el tema de l'ecoconsum, el primer desenvolupava el consum responsable i crític, i l'altre sorgit dels materials de desfet. Per això se centrava en l'envàs de tetrabrik, n'abordava la història, en feia una anàlisi, tractava la construcció d'un teatre amb aquest tipus de material...

El segon projecte reflexionava sobre el consum responsable i solidari i de manera senzilla abordava, entre altres coses, el coneixement dels drets i deures dels consumidors, l'estudi dels hàbits de consum des de la utilització de les tres erres i el coneixement de l'entorn natural proper.

Educació Secundària Obligatoria

Va ser el projecte «Fer del consum un drama?», de l'IES Besaya de Torrelavega i coordinat per Álvaro Rubio, el qual va obtenir el **primer premi**. El projecte se situa en una

matèria poc convencional, como és l'assignatura optativa de teatre. Es pretenia una actitud reflexiva sobre els excessos del consum a través de la comicitat i l'humor.

El **segon premi** va correspondre al projecte «Estalviant diners i energia» de l'IES Las Llamas de Santander, coordinat per Antonio J. Santos. Entre els objectius del projecte hi havia: conèixer les fonts d'energia que existeixen i s'utilitzen a la UE, conèixer l'evolució del consum energètic en els últims anys, saber interpretar els diferents rebuts energètics...

Batxillerat

L'IES Leonardo Torres Quevedo de Santander va obtenir el **primer premi** amb el projecte «Internet, una addicció?» coordinat per José Mª Iglesias. En el projecte s'investigava l'accés a Internet dels joves en l'entorn del centre escolar. El tipus d'ús i la freqüència. A més, es feia un estudi dels casos referits a l'addicció a Internet.

El **segon premi** va ser per al projecte «Cocacola o Pepsi, that's the question» de l'IES La Granja de Heras i coordinat per Marino Pérez. El projecte tenia com a objectius: l'aproximació a la presa de decisions, pel que fa a les marques i la seva publicitat; coneixement i aplicació de metodologia d'investigació social; ensenyament i entrenament en un consum responsable.

Formació Professional

El **premi a l'excel·lència i premio ex aequo** va correspondre al projecte «Contracorrent» de l'IES Manuel Gutiérrez Aragón de Viénoles, coordinat per Fernando Portal. En el projecte s'analitzava la publicitat en l'alimentació. Aquest projecte ja va ser l'objecte d'un article en l'anterior número d'aquesta revista.

L'IES Fuente Fresnedo de Laredo amb el projecte «Consumeixo, amb molt de compte» («Consumo, con sumo cuidado») i coordinat per Mª José Saiz va obtenir l'altre **premi ex aequo**. El projecte investigava els

hàbits de compra dels joves de Laredo i com els influïa la publicitat. L'objectiu era desenvolupar una actitud crítica davant l'habitual missatge consumista de la publicitat.

Educació d'Adults

El **primer premi** va ser per al projecte «La pesa serà una festa» del CEPA de Cabezón de la Sal, coordinat per Montserrat Aguirre. Entre els objectius del projecte hi havia: potenciar l'esperit crític cap als hàbits de consum actuals en comparació amb els que van conèixer en la seva infància; conèixer les diferents fonts d'energia, la seva generació i distribució...

Al CEPA de Santander li va correspondre el **segon premi**. En el seu projecte «Consum i publicitat. Educació del consumidor d'aliments» coordinat per Elvira Buelga es feia una anàlisi exhaustiva de la publicitat: el llenguatge, els recursos retòrics, l'ús d'estrangerismes en els missatges publicitaris... A més, s'abordava el tema de l'alimentació equilibrada i la seva importància per a la salut.

Educació Especial

El projecte «La música dels aliments. «Si ara menjo sa... demà viuré millor» coordinat per Dolores Moreno i Paz San Juan del CCEE Padre Apolinar de Santander va obtenir el **primer premi**. El projecte es va dur a terme amb nens d'educació especial de 4 a 6 anys i es van treballar aspectes sobre la manipulació d'aliments i la seva exploració a través dels sentits, una alimentació equilibrada amb l'elaboració de menús, la compra...

El **segon premi** va ser per a ASPACE de Santander, amb el projecte «Si consumeixes pensant, el medi ambient està salvant» i coordinat per Ignacio San Miguel. S'hi treballen els conceptes d'ecologia i consum; la cerca de normatives europees en matèria mediambiental; els tipus d'energia, es va realitzar un joc sobre les Tres erres...

Curs de Formació de Formadors

- Del 14 al 16 de febrer es va celebrar a l'Escola Europea de Consumidors, el Curs de Formació de Formadors, inclòs en la convocatòria del Pla Quadriennal d'Educació del Consumidor 2005/2006.

Al curs van assistir professors dels diferents nivells educatius que desenvolupen projectes dins el Pla Quadriennal.

Els continguts del seminari pretenien generar un procés de reflexió en petits grups sobre: el valor d'un projecte, les claus d'un «bon» projecte, què aporta la realització d'un projecte?... Així com la presentació dels projectes subvencionats en aquesta convocatòria del Pla Quadriennal.

Els objectius que s'havien de complir eren els següents:

> Analitzar la feina realitzada en els últims anys dins el Pla Quadriennal d'Educació del Consumidor.

> Generar un procés de reflexió activa i grupal, per a incentivar i millorar el desenvolupament dels projectes útils per a l'Educació del Consumidor, integrats dins la dinàmica del centre i el seu entorn familiar i social.

> Avançar en la posada en marxa i desenvolupament de projectes vivenciats per la comunitat escolar, que siguin realment de qualitat per incentivar la formació de ciutadans-consumidors conscients, crítics, responsables i compromesos amb el seu entorn mediambiental.

Tercera Fase del III Pla Quadriennal d'Educació del Consumidor

- En la Tercera Fase del III «Pla Quadriennal d'Educació del Consumidor» en l'ensenyament reglat no universitari del curs 2005/2006 i que en aquesta convocatòria està dirigit a tots els nivells educatius han estat seleccionats un total de 34 projectes.

En aquesta edició els projectes han de perseguir la iniciació dels consumidors en el consum responsable, sostenible i solidari, tenint en compte entre altres temes: l'economia familiar i personal en el marc social; la utilització racional de béns, productes i serveis, amb una especial incidència en l'ús i consum d'energia i aigua; les telecomunicacions, la telefonia i Internet; la cura de la higiene personal des d'un punt de vista global.

Entre els temes amb major presència en els projectes es

troben la utilització racional de béns productes i serveis, on s'aborden objectius com valorar els problemes que poden derivar-se d'un ús indegut de l'aigua i l'energia.

Les memòries dels projectes seleccionats hauran de presentar-se abans de l'1 de juny de 2006. Hi haurà un premi per a cada nivell educatiu i el projecte millor valorat de tots, rebrà un premi a l'Excel·lència, a més del premi rebut en la seva modalitat..

L'alimentació: Una experiència enriquidora

Aula d'immersió lingüística d'Oviedo

- Aquest curs escolar planifiquem treballar el tema de l'alimentació amb un grup d'alumnes de l'Aula d'Immersion Lingüística d'Oviedo. Aquests nois i noies procedeixen de diversos països: Camerun, la Xina, Portugal, Romania, el Sàhara i fins i tot Brasil. La nostra realitat educativa fa que ens situem en temes i en contextos molt propers a la realitat dels nostres alumnes, a l'hora de determinar el marc del procés d'ensenyament/aprenentatge. Són adolescents (entre 12 i 16 anys) que necessiten aprendre la nostra llengua per poder comunicar-se millor i integrar-se a la societat en què els toca viure.

El tema del menjar és un tema proper a tots. Tots mengem cada dia, hem d'anar a comprar, al forn. Per això, com a responsables de l'Aula ens vam plantejar què ens interessava ensenyar-los, què volíem que aprenguessin i què consideràvem interessant que sabessin fer.

Aquests alumnes tenen la necessitat d'aprendre amb rapidesa la llengua bàsica (per a poder disposar d'un mínim de competència comunicativa) però també necessiten adquirir conceptes i continguts que els permetin integrar-se amb més llibertat en el sistema educatiu espanyol. Per això, en planificar aquest tema de l'alimentació vam tenir en compte igualment determinats continguts curriculars bàsics i determinats conceptes que sens dubte reutilitzaran.

Ens interessava introduir-los en diversos entorns, en diversos centres d'interès:

> El de l'**alimentació** i el menjar: que coneguessin productes i aliments que es trobaran als nostres mercats i a les nostres botigues. Volíem ensenyar-los a fer la nota de la compra per anar al supermercat i localitzar les diferents seccions. Identificar i reconèixer el envasos en què apareixen els productes i de què estan fets. En aquesta ocasió vam aprofitar també per presentar-los la piràmide nutricional dels aliments i poder portar així de la mà determinats continguts curriculars bàsics.

> Que sabessin manejar els preus i els diners.

> Lògicament la nostra aposta de formació per aquests nois i noies passa per l'enfocament intercultural dels temes i per la interactuació entre ells. Era magnífic presentar-los els utensilis de cuina (diferents en cadascun dels països), les formes de cuinar i elaborar i intercanviar **receptes de cuina** de cadascun dels països, i elaborar al final un mural per a la classe.

> En aquest tema per introduir continguts i conceptes bàsics del currículum no podíem deixar d'abordar el tema de l'alimentació i el **mediambient**, treballar, analitzar i debatre amb ells el tema dels residus, de la composició de les escombraries domèstiques, de la reutilització i del reciclatge dels productes, dels contenidors i dels punts nets.

Aquest va ser el nostre treball durant tres setmanes. A més, volíem que els nostres alumnes trobessin la finalitat i la funcionalitat de tot el que fèiem a la nostra Aula d'Immersion Lingüística, al voltant del tema de l'alimentació. Per tant, ens vam posar en contacte amb l'Agència de Sanitat Ambiental i Consum del Principat d'Astúries, on ens van informar, ens van facilitar materials educatius i ens van dirigir directament als Centres de Formació del Consumidor. Tenint en compte les característiques del nostre grup i els nostres plantejament educatius ens vam dirigir al Centre de Formació del Consumidor de Blimea per desenvolupar amb ells el taller de Consum Ecològic.

El dimecres 15 de febrer de 2006 vam realitzar el **taller de consum ecològic**, amb el qual preteníem que els nostres alumnes reutilitzessin els seus aprenentatges, d'una banda i de l'altra que ■ ■ ■ ■ ■

valoressin la importància de la classificació dels residus domèstics i que coneguessin la composició dels diferents tipus d'envasos i els seus efectes sobre el medi ambient i naturalment intentàvem que els nostres alumnes assumissin criteris de compra ecològics, en funció de la reutilització i del reciclatge dels envasos.

A continuació, al supermercat que tenen instal·lat al Centre, amb un menú preestablert i un pressupost de 20 euros, van realitzar, per grups, la compra necessària per a l'elaboració d'aquest menú, atenent a criteris ecològics. Van passar per la caixa per pagar les seves compres. Ells mateixos van fer, per torns, de caixer i caixera.

Finalment, la responsable del Centre ens va oferir realitzar un taller senzill per reciclar paper, en el qual tots i totes van voler participar entusiasmats i entusiasmades.

L'activitat va resultar molt gratificant per a tots: vehicle de comunicació, el que va resultar gratificant per a ells, per a les seves professores i per a la responsable del taller.

Els alumnes se sentien bé perquè entenien el que els explicava la Beatriz en una llengua que no era la seva; se sentien capaços de participar en les activitats que els proposava. Interactuaven entre ells, utilitzant l'espanyol com a vehicle de comunicació, cosa que resultava gratificant per a ells, per a les seves professores i per a la responsable del taller.

Des del punt de vista pedagògic, del procés d'ensenyament/aprenentatge, aquest tipus d'activitats, a manera de **tasca final**, permet tancar l'espiral del procés i afavoreix un procediment d'avaluació diferent, que s'allunya molt dels procediments tradicionals i que enriqueix més positivament aquest procés d'ensenyament/aprenentatge.

Mª Dolores Pevida Llamazares i Concepción Francos Maldonado
Professores de l'Aula d'Inmersió Lingüística d'Oviedo del I.E.S. Alfonso II – Oviedo (Astúries)

El joc com a eina didàctica per a l'enseyament en consum

Experiències al Centre de Recursos de Consum d'Alacant

ELS JOCS: Presència als tallers

Els escolars que visiten el nostre CRC arriben amb la idea de realitzar activitats molt diferents de les que fan a l'aula, amb l'ànim de divertir-se a més d'aprendre. Per això, la utilització dels jocs es l'última part de cada taller que realitzen, on intentem que la part teòrica sigui mínima i esquemàtica, amb les dades més importants.

Com a recurs didàctic els jocs són una tècnica d'aprenentatge, afavoreixen el treball en equip, la sociabilitat, la capacitat creativa, estimulen l'acció, reflexió i expressió. Quan juguem, estem repetint la teoria donada al taller, però aquesta repetició ha de ser amena per reforçar així els coneixements, d'aquí que decidíem utilitzar els jocs com a eina didàctica.

Amb aquest tipus d'activitats captem l'interès dels alumnes i aconseguim els objectius.

Hem classificat els jocs que utilitzem al CRC en tres grups:

- > **didàctics**, amb els quals trenquem el formalisme, formen el pensament teòric i pràctic
- > **creatius**, els quals permeten desenvolupar la creativitat i la producció d'idees valuoses
- > **professionals**, amb els quals el grup resol situacions de la vida real i professional a través de situacions fictícies

Els jocs clàssics com a suport per a educar en consum

El joc és un recurs valuós per a la formació, però no es tracta de jugar sense més ni més. Els nostres jocs tenen un objectiu clar, tenint en compte les edats, habilitats, necessitats i interessos i sobre tot el nombre de persones que formen el grup. Nosaltres hem utilitzat jocs clàssics com l'Oca, el Trivial o la Gimcana, perquè tots en coneixem les regles i són fàcils per de recordar-les als nens. Aquest tipus de joc ens permet també abaratir costos perquè es pot utilitzar el mateix taulell en molts tallers diferents, només cal canviar les targetes de preguntes o proves. Per això suggerim seguir les passes següents:

- > Presentació del joc: posarem nom als nostres jocs, els parlarem del joc i de les activitats
- > Ubicació: hem de fer els grups, és convenient que s'identifiquin, bé per colors o per formes, nosaltres tenim un terra desmuntable de colors
- > Explicació: els explicarem les activitats, preguntes o proves que conté i quan han de fer-les
- > Explicació: sempre que sigui possible, podem utilitzar les primeres tirades com a demostració
- > Preguntar: «algun dubte?», així ens assegurem que el joc no es paralarà en un altre moment
- > Control, participació, empena i entusiasme: hem de col·laborar i com que serem els jutges, hem de ser severos i cordials, però sobre tot hem de divertir-nos i contagiar l'alegria
- > Concreció del final i premi als guanyadors: és important que tots els nens puguin participar, i hem de fer un senyal clar cap als guanyadors i regalar-los un aplaudiment o similar, un reconeixement de la resta del grup

Com juguem i amb quins jocs

Les activitats del CRC s'estructuren de la següent manera: 30/35 minuts de teoria, 10 minuts per a l'esmorzar i 60 minuts per realitzar jocs sobre els temes tractats, depenent de l'hora a la qual hagi de marxar el grup. Els jocs que utilitzem, segons la classificació que hem comentat anteriorment, són els següents:

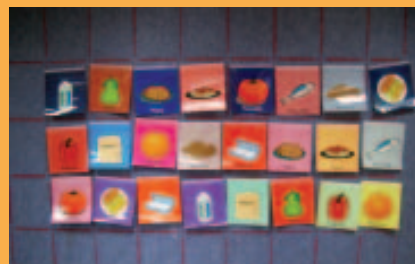

JOCS DIDÀCTICS (enfocats a educació infantil i primària)

> **Joc de l'Oca**, És una oca gegant amb les caselles tradicionals, el pont, la posada, la mort, etc., també tenim un dau i un rellotge de sorra gegants. Quan juguem a l'oca, els nens tiren el dau i només mouen la fitxa si encerten la pregunta o prova. Utilitzem aquest joc en els tallers següents: «*El llenguatge de les etiquetes*», «*Visita al Mercat Central*», «*La Compra responsable*»; tenim la possibilitat d'utilitzar-lo en diversos tallers, si canviem les preguntes o proves.

> **Oca de seguretat**, és un panell gegant i imantat amb preguntes sobre el taller «*Seguretat infantil i productes perillosos*», hi ha caselles d'avançament i de sorpresa, que ens poden fer avançar o retrocedir pel taulell

> **Joc de les parelles**, tenim imatges d'aliments duplicades que es subjecten amb cinta de adhesiva, els nens les memoritzen i després han de fer parelles, les utilitzem a «*Visita al Mercat*», «*Juguem. Jocs i joguines*»

> **Diana**, tenim una diana amb pilotes que s'enganxen, que utilitzem a «*Visita al Mercat*», «*Juguem. Jocs i joguines*»

> **Jocs de cartes**, disposem de diversos jocs de cartes amb els símbols de productes perillosos, calçat, roba, amb els quals juguem al burro per grups, l'utilitzem a «*Seguir la pista al calçat i la roba*», «*Seguretat infantil i productes perillosos*»

> **Puzles d'etiquetes de calçat, roba i alimentació**, els utilitzem a «*Seguir la pista al calçat i la roba*», «*El llenguatge de les etiquetes*»

> **Trivial**, és una imitació del joc original de fitxes, on s'han de respondre preguntes sobre el taller «*Cosmètics, tatuatges i pírcings*» per aconseguir tots els formatgets

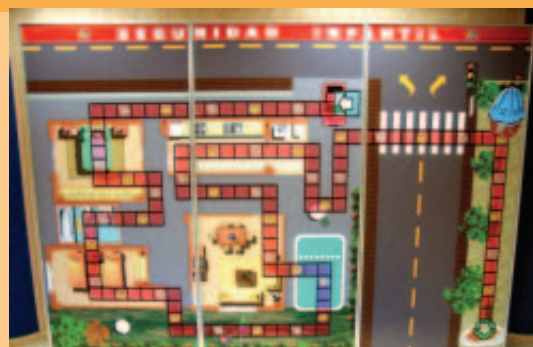
JOCS CREATIUS (enfocats als últims cursos de primària, secundària i adults)

> **Gravació d'anuncis**, els nens fan un anunci de televisió, el roden i el visionen, l'utilitzem als tallers «*Enganys de la publicitat*», «*Seguir la pista al calçat i la roba*»

> **Botiga de roba i calçat**, on els ensenyem l'etiquetatge del calçat i la roba i ens serveix per a simular una venda i rodar un anunci; l'utilitzem a «*Enganys de la publicitat*», «*Seguir la pista al calçat i la roba*», «*Defenent els nostres drets*»

> **Compra real al Mercat Central**, comprem tant per conèixer el comerç tradicional com per utilitzar els aliments en les receptes dels diferents tallers; utilitzat a «*Aprèn a comprar*», «*L'alimentació saludable*», «*Seguretat alimentària*»

> **Joc d'acció en supermercat**, utilitzem aquest joc als tallers següents: «*El llenguatge de les etiquetes*» i «*La Compra responsable*», on hauran de trobar les trampes d'alguns cartells o reconèixer el número de lot dels productes, la data de caducitat, els noms dels aliments, etc.

JOCS PROFESSIONALS (enfocats únicament a secundària i adults)

En aquest grup incloem els típics jocs de rol. Relacionat amb el taller «*Defenent els nostres drets*», es realitza una simulació de tot un procés de consum: des de l'elecció i compra d'una peça de roba fins a la resolució d'un conflicte a la Junta Arbitral de Consum.

La salut: Un enfocament transversal de l'Educación del Consumidor i de l'Educació Ambiental

C.E.I.P. «BERGANTIÑOS» - Carballo (A Coruña)

Des del curs 1994-1995, el CEIP Bergantiños, a través d'un projecte educatiu de prevenció de la drogodependència, va introduir l'enfocament transversal de la salut, que, amb l'elaboració de nous projectes saludables, ens va portar a formar part de la «Xarxa Europea d'Escoles Promotores de Salut», tema que vam convertir en el fil conductor del nostre Projecte Educatiu (PEC) i amb el qual pretenem donar resposta a les noves demandes socials que exigeixen noves respostes educatives. Amb la preocupació d'adaptar i ampliar el tema de la salut a les noves necessitats, a causa del desenvolupament i influència que els mitjans de comunicació i les noves tecnologies exerceixen, ens vam veure obligats a dissenyar nous projectes que ens van portar a formar part des del curs 2002-2003 de la «Xarxa Europea d'Educació del Consumidor».

DESCRIPCIÓ

El nostre projecte pretenia ser el nucli vertebrador de l'activitat escolar, que servís de coordinació entre tots els cicles i nivells educatius existents a l'escola, així com entre les diverses àrees del currículum (transversalitat).

El punt de partida va ser la delimitació d'uns objectius generals, amb uns criteris metodològics comuns i uns valors i actituds saludables que calia fomentar per intentar millorar el mitjà en el qual ens trobem.

Es va treballar en *tres nivells*:

1. Professorat

Elaboració d'una unitat didàctica per posar en pràctica amb l'alumnat «ECOCONSUM» (2n i 3r CICLE DE PRIMÀRIA)

2. Alumnat

2.a. Nivell estrictament curricular

1. Posada en pràctica de la proposta didàctica **L'ALIMENTACIÓ**, elaborada en cursos anteriors als nivells als quals els corresponia el curs passat.

- > E. Infantil: Les fruites.
- > 1r i 2n Cicle: Els lactis i les fruites.
- > 3r Cicle: Alimentació equilibrada. Desordres alimentaris.

2. Posada en pràctica de les activitats de la unitat didàctica elaborada durant aquest curs: **ECOCONSUM**.

3. Formació de petits consumidors. E. Infantil.

> Visita al Centre Comercial per treballar els continguts següents:

- Seccions del supermercat
- Aliments
- Conservació dels aliments (fred)
- Els aliments tenen etiquetes
- Tipus de botigues

4. Posada en pràctica de la unitat didàctica **JOC I JOGUINA**, que a causa de la bona avaluació obtinguda durant el curs 2003-2004 decidim repetir.

2.b. *Nivell supracurricular*

Paral·lelament al treball esmentat, com a part integrant d'activitats estrictament curriculars, es van articular diferents programes duts a terme amb alumnat de diferents edats i amb diferents implicacions segons les possibilitats de cada edat.

Podem esmentar-ne els següents:

- > **Programa d'higiene personal** desenvolupat a diferents àrees (E. Física, E. Musical...), i activitats extraescolars (natació, esports...)
- > **Educació per a l'oci**
- > **Taller d'ecologia**
- > **Escola de pares i mares**

3. Famílies

Es va voler implicar les famílies i a més d'algunes activitats que requerien la seva col·laboració, se les va convidar a participar en dues xerrades impartides pel personal de l'Institut Galleg de Consum.

- > *Joc/Joguina, al Nadal de 2004*
- > *Consum responsable, al maig de 2005*

Temporalització

ACTIVITAT		REALITZACIÓ
UD "JOC I JOGUINA"		Nov. Desembre 2004
Unitat Didàctica "L'ALIMENTACIÓ"		Setmana de la Salut- Abril 2005
Activitats puntuals	<ul style="list-style-type: none"> • Taller deliogurt • Les Fruites • Informàtica: Educ@lia: "Bon profit" • Xerrada amb una dietista • Simulacre d'incendi. Evacuació • Circuit d'E. Viària 	Setmanes de la Salut Abril 2005
	Petits Consumidors	Març 2005
	E. Infantil. Visita al Centre Comercial	
	UD "ECOCONSUM"	2n i 3r TRIMESTRE
	Activitats puntuals	Taller mediambiental

IX Concurs de Cartells, Contes o Còmics, Commemoratiu del Dia Mundial dels Drets del Consumidor

- El passat dia 4 d'abril es van lliurar els premis del IX Concurs de Cartells, Contes o Còmics, commemoratiu del Dia Mundial dels Drets del Consumidor, convocat per la Conselleria de Sanitat, a través d'aquesta Direcció General de Consum, que es va celebrar el 15 de març.

Els cartells, els contes i els còmics tracten sobre el consum responsable en qualsevol dels seus aspectes: saludable i segur, sostenible (Mediambiental) i solidari (Comerç Just).

Poden participar en aquest concurs grups d'alumnes d'Educació Primària, i grups d'alumnes d'Educació especial amb edats a partir dels 6 anys, pertanyents a centres d'ensenyament públics de Castella-la Manxa.

En aquesta novena edició hi han participat un total de 40 escoles i 847 alumnes amb 199 treballs.

La distribució per províncies ha estat:

	ESCOLES	ALUMNES	TREBALLS
ALBACETE	6	120	25
CIUDAD REAL	10	159	29
CONCA	13	375	97
GUADALAJARA	5	95	42
TOLEDO	6	98	6

Els guanyadors han estat:

1. Concurs de cartells

Primer premi regional per al primer cicle d'educació primària:

Escola Pública «San Fernando» d'Albacete

Premi: 1.350 euros.

Primer premi regional per al segon cicle d'educació primària:

Escola Rural Agrupada «Zona Centro» de Fuentes (Conca)

Premi: 1.350 euros.

Primer premi regional per al tercer cicle d'educació primària:

Escola Pública «Silvano Cirujano» d'Almorox (Toledo)

Premi: 1.350 euros.

2. Concurs de redacció de contes o còmics

Primer premi regional per al primer cicle d'educació primària:

Conte: «*Latinato, Timi i el País queyomese*»

Escola Rural Agrupada «*SAN FRANCISCO DE ASÍS*» d'Almodóvar del Pinar (Conca)

Premi: 1.350 euros.

Primer premi regional per al segon cicle d'educació primària:

Conte: «*La invasió de les marques*»

Escola Rural Agrupada «*RETAMA*» de Fuente de Pedro Naharro (Conca)

Premi: 1.350 euros.

Primer premi regional per al tercer cicle d'educació primària:

Conte: «*Truchatina i Patotón*»

Escola Rural Agrupada «*Gloria Fuertes*» de San Lorenzo de la Parrilla (Conca)

Premi: 1.350 euros.

3. Premi educació especial

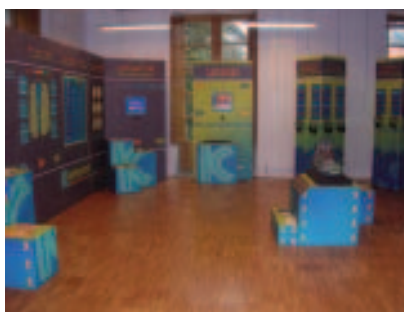
Centre d'Educació Especial «*María Auxiliadora*» de Campo de Criptana (Ciudad Real)

Premi: 1.350 euros.

Exposició itinerant de Consum

La Direcció de Consum i Seguretat Industrial del Govern Basc, conscient de la importància que té la formació i informació en temes de consum per poder formar una societat responsable, crítica i solidària a l'hora d'actuar com a persones consumidores, sigui amb les compres diàries, a l'hora d'escollir la roba que ens posem, quan truquem per telèfon, a l'hora d'utilitzar un mitjà de transport o un altre...; conscient també, de com n'és d'important fer arribar tota aquesta informació sobre consum al major nombre de persones possible i d'una manera efectiva i didàctica, ha posat en marxa, des de l'octubre de 2005 el projecte «Exposició Itinerant de Consum» dirigit a municipis de la Comunitat Autònoma Basca.

Es tracta d'una exposició dinàmica, motivadora, realista i participativa a través de la qual els participants poden accedir a informació útil i pràctica aplicable al dia a dia.

L'exposició es porta a terme a diferents municipis de la Comunitat Autònoma Basca de dimecres a diumenge en horari de matí i tarda. Abans de la realització de l'«Exposició Itinerant de Consum» es concerten amb els municipis interessats les dates més convenients i aquests cedeixen un local adequat per poder portar a terme l'exposició al llarg de la setmana concertada.

En aquesta exposició, a més d'aspectes d'informació genèrica sobre consum, s'han plantejat, en principi, 3 mòduls temàtics. Els mòduls són:

> «**Les etiquetes tenen molt a dir**», centrat en l'etiquetatge de productes alimentaris, productes tèxtils i calçat.

> «**Telefonia i Internet. Un món al teu abast**». Pretén aprofundir en els drets de les persones usuàries en el món de les telecomunicacions.

> «**Transports i viatges combinats. Un viatge per a informar-te**». Amb aquest mòdul es pretén conscienciar de la importància d'escollir mitjà de transport sostenible i els drets i deures que tenim a l'hora de viatjar

FUNCIONAMENT

L'exposició consta de 5 moments diferents:

1. Difusió en cada municipi:

- > Col·locació de cartells en el municipi respectiu.
- > Repartiment de fullets.
- > Bustiada del fullet de l'exposició per tot el municipi.
- > Contactes amb diferents entitats de cada municipi.

2. Inauguració en cada municipi: En el moment de la inauguració s'expliquen, a través d'una visita organitzada, els continguts de la exposició i els seus objectius generals, subratllant-ne l'esperit formatiu i educatiu a la vegada que interactiu. En aquestes exposicions es convida les persones assistents que interactuïn amb les diferents propostes.

3. Visites a l'exposició. Hi ha dues possibilitats de visita de l'exposició: **Visites guiades** i **Visites lliures**.

Visites guiades:

Les visites guiades, amb una durada d'una hora aproximadament, són un dels elements més importants de l'Exposició Itinerant de Consum. Aquestes visites, les quals pretenen aprofundir en els continguts de l'exposició a través d'una sèrie de dinàmiques creades en funció de l'edat de les persones participants, són diferents segons el tipus de grup que acudeix a l'exposició. D'aquesta manera, mentre que per a les persones adultes les dinàmiques formen l'eix central de la visita, en les visites per a estudiants l'Exposició en si adquireix més importància, i les dinàmiques en són un reforç.

Entre els participants dels diferents municipis hi ha centres escolars, associacions de jubilats, de dones, *euskaltegis*...

Dins les visites guiades, cadascuna de les exposicions té una dinàmica pròpia per a escolars de primària i una altra per a estudiants a partir de secundària i persones adultes:

a) Visites guiades per a escolars de Primària (fins 12 anys)

En el mòdul «*Les etiquetes tenen molt a dir*» les dinàmiques es basen en sopes de lletres, relaciona els símbols, definicions, etc. A través d'aquestes dinàmiques es tracta d'aprofundir en els conceptes vistos al llarg de l'exposició, com els drets de les persones consumidores, la simbologia de les etiquetes de les peces de roba, obligatorietat de la informació en les etiquetes...

En el mòdul «*Telefonia i Internet. Un món al teu abast*», les dinàmiques segueixen una metodologia similar, amb penjats, mots encreuats, preguntes, jocs d'unir amb fletxes, etc., amb la finalitat de repassar conceptes com els tipus de connexió a Internet, els números de tarifació addicional...

En el mòdul «*Transports i viatges combinats. Un viatge per a informar-te*» se segueix una metodologia similar a les anteriors amb l'objectiu de valorar la importància d'escollir un mitjà de transport o un altre, treballar el tema dels bitllets...

b) Visites guiades per a estudiants a partir de Secundària i persones adultes

En el mòdul «*Les etiquetes tenen molt a dir*» les dinàmiques de visites guiades se centren en saber diferenciar entre etiquetes correctes i incorrectes, i en conèixer el procés de la traçabilitat.

En el mòdul «*Telefonia i Internet. Un món al teu abast*» els conceptes a treballar són la factura telefònica i aprendre a realitzar una consulta en línia a través de la pàgina web de la Direcció de Consum i Seguretat Industrial del Govern Basc.

En el mòdul «*Transports i viatges combinats. Un viatge per a informar-te*», a través de diverses dinàmiques es tracta que els assistents, a més de reflexionar sobre les conseqüències d'utilitzar un mitjà de transport o un altre, aprenguin com resoldre els contratemps que poden sorgir en un viatge.

Visitas lliures

En les visites lliures, s'observa que l'exposició té una bona acollida entre les persones que s'hi acosten, a causa del seu grau d'interactivitat.

4. Xerrades debat

Xerrades sobre els «Drets i deures de les persones consumidores. Institucions i vies de defensa de les persones consumidores».

Aquestes xerrades debat tenen l'objectiu de transmetre d'una forma amena els aspectes bàsics sobre la defensa i protecció de les persones consumidores, els seus drets i deures i informació d'on dirigir-se en situacions concretes.

5. Concurs sobre consum obert a tota la població

Es durà a terme a través de l'Exposició, amb l'objectiu d'incentivar la participació a la vegada que es faran arribar a la població conceptes bàsics sobre consum responsable, tot això a través de tres jocs interactius. Les temàtiques seran, lògicament, les tres sobre les quals es treballa en l'Exposició: Etiquetatge, Telecomunicacions i Transports i viatges combinats.

Es pot veure tota la informació relativa a l'Exposició Itinerant i al calendari referent a les visites a municipis al llarg de l'any 2006 en la pàgina web de la Direcció de Consum i Seguretat Industrial del Govern Basc:

www.kontsumo.net

15 de març Dia Mundial dels Drets dels Consumidors

- Un any més, el passat 15 de març, vam commemorar el Dia Mundial dels Drets dels Consumidors. En aquesta ocasió es va celebrar d'una forma diferent a l'habitual, ja que és la primera vegada que s'obre a la societat extremeña a través d'un campament urbà, on s'han desenvolupat una sèrie d'activitats dirigides a tota la població i en concret a les persones més vulnerables i indefenses davant el consum: els nens - adolescents i gent gran, i s'ha perseguit al mateix temps una convivència intergeneracional.

El lloc escollit per al desenvolupament dels actes regionals va ser el parc de la Constitució de Villanueva de la Serena. L'esdeveniment va ser patrocinat i organitzat per la Direcció General de Consum i Salut Comunitària de la Conselleria de Sanitat i Consum de la Junta d'Extremadura, juntament amb la inestimable col·laboració conjunta de les Regidories de Sanitat i Consum de les localitats extremeñas de Don Benito i Villanueva de la Serena.

El lema escollit per a aquest any 2006 «AMB SUMMA CONSCIÈNCIA», advoca a la reflexió i la responsabilitat davant un consum cada dia més creixent.

En les 16 carpes que es van instal·lar al parc hi havia representats els diferents sectors del Consum d'Extremadura, des de la representació Institucional de la Junta d'Extremadura, a través de les Conselleries amb competències en matèria de Consum (Educació, Infraestructures, Societat de la Informació, etc...) fins a les OMIC (Oficines Municipals, Comarcals o Mancomunades d'Informació al Consumidor), les Escoles Permanents de Consum

i les Associacions de Consumidors i Usuaris, tals com l'Associació d'Usuaris de Bancs, Caixes i Assegurances (Adicae - Extremadura), l'Associació de Consumidors i Usuaris d'Extremadura (Acuex), la Federació de Mestresses de Casa i Usuaris (Feaccu), i la Unió de Consumidors d'Extremadura.

El Conseller de Sanitat i Consum, Guillermo Fernández Vara, va realitzar la inauguració de l'esdeveniment i va incidir en què hem de fer un esforç per practicar un consum amb criteri, seguretat i llibertat.

Al llarg de la Jornada s'han desenvolupat diferents tallers educacionals per a menors i adults. Han estat impartits pels professionals de les Escoles Permanents de Consum de Casar de Cáceres, Coria, Miajadas i Jerez dels Caballeros, i de les Associacions de Consumidors i Usuaris. Al matí es van realitzar els tallers dedicats a l'alimentació sana, el reciclatge, la telefonia mòbil i el cicle de l'aigua.

Més de 600 escolars de la comarca han assistit a l'acte matinal, acompanyats dels respectius professors i representants dels seus centres educatius. Els alumnes pertanyents als diferents cicles educatius, educació infantil, primària i ESO, a més dels alumnes d'escoles d'educació especial van ser els autèntics protagonistes de la festa.

A la tarda, els tallers educacionals per a la gent gran tractaven sobre les noves tecnologies en els serveis financers, els medicaments genèrics, l'etiquetatge i l'alimentació saludable, i van tenir una gran acceptació atès el nombre de persones grans participants.

Relació dels Centres Educatius participants:

- Escola Pública «Santiago Apóstol» de Villanueva de la Serena
- Escola Pública «Virgen del Pilar» de Villanueva de la Serena
- Institut d'Ensenyament Secundari «La Serena» de Castuera
- Institut d'Ensenyament Secundari «José Manzano» de Don Benito
- Escola Pública «Miguel de Cervantes» de Villanueva de la Serena
- Escola Pública «San José» de Villanueva de la Serena
- Institut d'Ensenyament Secundari «Cuatro Caminos» de Don Benito
- Escola d'Educació Especial «Ntra. Sra. de la Aurora» de Villanueva de la Serena
- Escola Pública «Conquistadores» de Villanueva de la Serena

A més, s'ha comptat amb una aula de Contacontes per als nens més petits, l'aula del Nou Centre del Coneixement, Ciutats Saludables i Sostenibles, informació sobre el tabaquisme i com deixar de fumar, l'OMIC de la regió, i l'Aula d'Audiovisuals.

Com a colofó, la Jornada va concloure amb la representació de l'obra «Consumeix amb raons i oblidat de perdons», de TAPTC? Teatre.

Finalment, des d'aquestes pàgines aprofito per fer palès el nostre agraïment a totes aquelles persones que han participat, col·laborat i que amb el seu esforç han fet possible que aquest dia es realitzés satisfactòriament.

II Trobada Estatal de Centres de Formació del Consumidor Oviedo, 6-7-8 de Març 2006

- Durant els dies 6, 7 i 8 de març de 2006 s'ha celebrat a Oviedo la II Trobada estatal de centres de formació del consumidor, i s'ha donat així continuïtat al treball iniciat l'any passat a Victòria per poder establir un fòrum de reflexió i d'intercanvi d'experiències entre els professionals que es dediquen a l'educació dels consumidors, amb la finalitat de continuar avançant en aquest camp i discutir les noves línies d'actuació a seguir.

L'Escola Permanent de Consum de Jerez de los Caballeros, reconeguda com a centre pioner i referent a Espanya en l'Educació per al Consum, a través del seu director, Santos Villafaina Román, va presentar una ponència en l'apartat de presentació d'experiències de diferents comunitats, titulada «17 anys d'Educació per al Consum». Aquesta intervenció va comptar amb dues parts; una primera, que va tractar sobre el projecte d'una Escola Permanent de Consum a Jerez de los Caballeros des de l'any 1989: els seus objectius, continguts, funcionament a través de tallers pràctics per a escolars, adults, formació del professorat i formació multisectorial. En aquesta mateixa intervenció es va donar una visió general de l'Educació del consumidor a la nostra comunitat autònoma, amb el funcionament de les Escoles de Consum de Coria, Miajadas i Casar de Cáceres. La segona part de la intervenció va consistir en la

Projecció d'un DVD, elaborat amb la col·laboració de Localia Televisión de Jerez de los Caballeros, on es visualitza la trajectòria d'aquesta Escola des dels seus inicis l'any 1989.

L'experiència ha comptat amb el reconeixement de tots els assistents, i és referent i model d'altres Centres de Formació, posats en funcionament, en altres comunitats autònomes.

En resum, aquest tipus de trobades, pretenen coordinar les accions educatives en matèria de Consum, unint esforços, unificant noves línies d'actuació, perquè no siguin experiències aïllades i sense una finalitat comuna: l'Educació del Consumidor des de la pròpia Escola i per a la vida mateixa.

Una activitat global d'educació en consum

- El Dia del Consumidor de 2006 ha estat una ocasió per organitzar una activitat integradora de temes de consum i d'altres que hi estan relacionats. Les activitats educatives i formatives ofertes han conformat un espai d'aprenentatge sa i divertit a partir de l'acció dels participants, que s'ha dissenyat amb particular interès en el cas de la població escolar de Primària.

La celebració del Dia del Consumidor constitueix un excel·lent motiu per realitzar activitats que afavoreixin el coneixement dels drets i estimulin bons hàbits pel que fa al consum. Pels volts del 15 de març, en concret del 14 al 17, la Comunitat de Madrid i l'Ajuntament de Madrid han col·laborat per organitzar a la plaça de Felip II - un cèntric espai de vianants de la vil·la de Madrid- la *Setmana del Consumidor*, la qual ha consistit en un dispositiu en què s'han mostrat d'una manera intensiva i integradora diferents aspectes relacionats amb la problemàtica del consum.

La idea era oferir activitats a la població escolar i adulta que, a més de tractar aspectes habituals de la informació sobre consum, incloguessin altres elements relacionats, de manera que el visitant pogués obtenir una visió àmplia pel que fa a aquest tema. Això és important perquè, quan es profunditza en els diferents aspectes del consum, hom troba que la informació sobre consum conté fets que van més enllà de l'habitual organització per competències, pròpia de l'administració. A més, un cop s'ha preparat un mitjà on s'ofereix un tipus d'informació, s'ha creat una ocasió molt favorable perquè els assistents s'interessin per altres qüestions presents en el lloc. Per això la condició necessària és, sens dubte, que les activitats mostrades siguin atractives.

La Direcció General de Consum, ha valorat aquestes circumstàncies i ha contribuït amb el seu esforç al funcionament durant la *Setmana del Consumidor* d'una carpa de vuit cents metres quadrats de superfície, distribuïda en diversos espais. Part d'aquesta superfície s'ha utilitzat per a dos tipus d'accions, ambdues dedicades a la població escolar: una *gimcana* de consum i un taller d'alimentació.

La gimcana està específicament dissenyada per a estudiants de quart curs de Primària, encara que és aplicable també a cinquè i sisè curs. Inclou nou proves o jocs, totes elles organitzades a manera d'un circuit, de manera que en participar fins a deu alumnes per prova, cada cicle complet inclou uns noranta participants. El desenvolupament de les proves intenta arribar a l'aprenentatge a partir de la pròpia experiència, analitza qüestions i realitza treballs manipulatius que porten a la constatació d'errors propis o procedents d'informacions presents en certes ofertes de consum; d'altra banda es van aconseguir fites afavorides pels jocs que resulten estimulants per als alumnes.

Contingut de les nou proves de la Gimcana de consum ofertes en la «Setmana del Consumidor»

Medi Ambient

1. Sobre els beneficis de la reutilització i reciclatge del paper.
2. Elaboració de carpetes a partir de materials primaris i de rebuig.
3. Exploració dels aspectes lúdics que ofereix la reutilització de residus.

Salut

4. Treball sobre els coneixements de seguretat vial dels alumnes.
5. Integració de conductes per a detectar perills potencials o a seguir després d'accidents.
6. Composició d'una dieta equilibrada a partir dels coneixements dels alumnes.

Economia

7. Adopció d'hàbits de compra responsables.
8. Una aplicació dels coneixements sobre tèxtils.
9. Comprovació en joguines concretes d'algunes exageracions de la publicitat.

El Taller d'Alimentació ha vinculat el concepte de nutrició amb la prevenció de l'obesitat i la pràctica de l'activitat física, amb l'objectiu clar d'estimular els hàbits corresponents. El taller oferia uns panells que plantejaven qüestions relacionades amb l'alimentació: es reunien deu consells adequats per portar una vida sana. Cadascun dels panells tenia associades unes activitats que els alumnes podien realitzar en companyia dels monitors. A més, s'inclouïa un joc multimèdia que oferia opcions d'alimentació graduades entre «menys saludables» i «molt saludables» o diferents possibilitats de realitzar o desistir de l'exercici físic, cosa que contribuïa a una puntuació final.

Nenes i nens, així com el públic adult que en tot moment ha tingut un accés lliure a la carpa, han tingut a la seva disposició, a més d'aquestes activitats, un mostrari d'objectes retirats del mercat per les inspeccions de consum, mentre una pantalla presentava ininterrompidament el portal del consumidor *Consumadrid*, a través del qual s'ofereixen variats serveis relacionats amb l'atenció als ciutadans en matèria de consum. La setmana ha ofert, en aquest cas per a adults, una obra de teatre de clara orientació còmica. També ha inclòs tallers dedicats a la prevenció de la drogodependència i xerrades sobre temes de salut. Altres elements de la setmana han estat els estands on s'ha ofert informació sobre temes concrets, activitat en la qual han col·laborat associacions de consumidors de l'àmbit territorial de la Comunitat de Madrid.

El resultat de totes aquestes activitats ha estat la participació, amb força alegria i aprofitament, de 1.600 alumnes d'Educació Primària, a més dels més de dotze mil adults que han assistit a la carpa. Així és com s'ha procurat unir temes i informacions que, per diferents vies, connecten entre si i afecten les conductes de consum dels ciutadans.

El sentit de l'activitat en el seu conjunt és que aquestes activitats, pel seu propi valor informatiu i la dinàmica amb què es realitzen, aporten a la població escolar elements que pertanyen al costat positiu i valuós de la vida, a més de fer-los passar molt bons moments. Però convé advertir que la seva preparació exigeix un esforç elevat de l'administració o col·lectiu que tracti de realitzar un treball equivalent. És evident que acceptar-ho, és un treball que val la pena fer.

Educació per a la mobilitat: La «mobilitat» un concepte que transcendeix al de «seguretat vial»

- La Direcció General de Consum del Govern d'Aragó, en la seva aposta per la formació i educació,
- com a pilar fonamental de la protecció del consumidor, concerta periòdicament amb entitats
- especialitzades la realització de diferents activitats que, d'una forma amena i entretinguda, pro-
- porcionen als ciutadans des de les edats més curtes diferents graus de formació en matèria de
- consum.

El concepte *consum* no s'esgota en l'adquisició d'articles, sinó que transcendeix a la utilització de tota classe de serveis, inclosos els serveis públics, cosa que ens porta a incloure dins de l'educació del consumidor, aprendre a utilitzar els serveis que la comunitat posa a la nostra disposició, compartir els espais públics i procurar que la mobilitat de tots els membres de la societat sigui possible. Es tracta en definitiva de fer un «ús sostenible» de l'espai que les nostres ciutats i les nostres vies de comunicació ens proporcionen, és a dir, un ús que no esgoti l'espai disponible i acabi col·lapsant la nostra mobilitat, sigui de la classe que sigui.

La mobilitat és la capacitat de moviment que té el cos. Tots nosaltres som ciutadans en moviment i, per tant, tenim mobilitat. Podem ser vianants, conductors, motoristes, ciclistes, persones que utilitzen cadira de rodes, etc. Quan circulem, quan aparquem, quan caminem, sempre hem de fer-ho amb les màximes garanties de seguretat, seguint una sèrie de normes per viatjar o desplaçar-nos amb tota tranquil·litat i seguretat. En resum, la mobilitat és un tema de tots.

L'Estatut del Consumidor i Usuari de la Comunitat Autònoma d'Aragó, dedica l'article 11 a la «**seguretat viària**» i estableix que «les Administracions, en l'àmbit de les seves competències, prendran les mesures necessàries per millorar la seguretat viària».

Amb aquesta finalitat, cuidaran el manteniment, la conservació i senyalització adequats de les vies públiques i realitzaran campanyes per promoure el respecte a les normes que regulen el trànsit».

Basant-se en les premisses anteriors, la Direcció General de Consum del Govern d'Aragó, ha encomanat a la Fundació RACC, entitat experta en l'àmbit de la mobilitat a Espanya, la realització del programa «**educació per a la mobilitat**» a l'Escola Les Anejas de Terol, els dies 20 i 27 del mes de març passat. Aquesta activitat educativa ha estat un dels actes seleccionats especialment durant el mes de març per commemorar el Dia Mundial del Consumidor a l'Aragó.

Hi han participat 120 alumnes de 4t i 6è curs d'educació primària.

El programa consta de tres fases:

Introducció: L'educador, utilitzant mitjans audiovisuals, explica el concepte de mobilitat a professors i alumnes. A 4t d'educació primària se centra en la mobilitat a l'entorn local, mentre que a 6è d'educació primària s'aborda des d'una perspectiva global.

Activitats del CD-ROM: Els professors desenvolupen, en les diferents àrees curriculars, les activitats contingudes en el CD-ROM del programa «**educació per a la mobilitat**».

Reflexió final: L'educador realitza una posada a punt dels coneixements adquirits mitjançant activitats lúdiques i jocs tipus parxís, per als de 4t, i una teatralització on els alumnes representen diversos rols de personatges, de manera que els nens mateixos, investits de les categories de comerciants, consumidors i Administració es van trobar amb la necessitat d'adoptar fórmules per fer que la mobilitat a la seva ciutat fos possible i racional.

Les activitats es van realitzar en dos escenaris diferents:

- > L'aula
- > El pavelló esportiu

L'objectiu d'aquesta activitat educativa és el de millorar les condicions de mobilitat de tota la societat i sensibilitzar nens i joves, com a vianants, viatgers i conductors, perquè tots arribem a viure en un món millor.

L'educació per a la mobilitat s'ha de sustentar en els valors i en l'aprenentatge d'hàbits de civisme i convivència, que formen a persones amb actituds de mobilitat respectuoses amb la societat i el medi ambient.

La joventut aragonesa i els seus hàbits de consum

És una publicació de la Direcció General de Consum del Govern d'Aragó, sobre un estudi dels hàbits de consum de la joventut aragonesa.

S'ha realitzat entre estudiants de la Universitat de Saragossa, amb edats compreses entre els 18 i 23 anys.

Objectius:

- > Proporcionar una visió amplia i actual dels interessos en temes de consum dels joves.
- > Proporcionar informació sobre l'actitud dels joves respecte dels seus problemes de consum.

Temes estudiats:

Alimentació i nutrició, bancs/assegurances, educació, mobiliari, viatges, cosmètica/estètica, roba, música, esports, habitatge, telecomunicacions, oci, crèdits, electrodomèstics, transports i altres productes.

Informació: www.aragon.es/consumo

Setmana de l'alimentació sana: Els dolços

Mª Carmen Díaz (Directora del Centre)

- Les noves demandes socials, exigeixen noves respostes educatives, de manera que l'educació per al consum està ja immersa en la societat actual, ja que tots ens hem convertit en «consumidors».

En conseqüència, educar per al consum, és proporcionar als nostres educands, elements i estratègies perquè siguin cada vegada menys subjectes passius i més actors, conscients i informats, capaços de prendre decisions amb l'objectiu de consumir béns i serveis, que no derivin en un gran consumisme. Educar per al consum, entenem, és fer ciutadans, conscients

i responsables amb una mirada cap al tercer món, no des de la innocència, sinó des de l'anàlisi.

El CEIP Navalgos de Ponferrada és un centre pioner en la posada en pràctica de Projectes, de caràcter intern, dins la Programació General Anual i en especial sobre el tema de consum; des de fa més de 12 anys i, seguint la línia d'actuació del seu Projecte Educatiu, ha realitzat Projectes, en aquest sentit, tals com: etiquetatge de peces de vestir, consum responsable de la joguina, el coneixement de l'euro abans de la seva implantació, l'ús responsable de l'aigua, el reciclatge del paper, i, un llarg etc., donat que és un centre molt conscienciat sobre aquests temes i sobre tots els que demanda la societat actual.

Durant la setmana del 4 al 8 d'octubre de 2004, es va posar en pràctica un projecte de consum, que seguia les línies d'actuació en aquest sentit amb el títol «SETMANA DE L'ALIMENTACIÓ: ELS DOLÇOS».

Va ser el professorat del Primer Cicle d'Educació Primària, amb el suport de l'Equip Directiu, qui va posar els mitjans per fer realitat, una vegada més, un projecte que involucrés tota la Comunitat Educativa i en especial els pares i mares dels alumnes de 1r i 2n d'Educació Primària, i es va presentar a la Conselleria de Sanitat, a l'empara de l'Ordre/SAN/205/2004, de 12 de febrer, per la qual es convocaven subvencions per a l'any 2004 en matèria de consum destinades a Centres Escolars de Castella i Lleó, en la seva filosofia de desenvolupar una política adequada i eficaç en defensa dels consumidors.

En aquest projecte integrador, van participar-hi alumnes, pares i professors, com a responsables directes d'una educació integral; però, donat que es tractava de l'alimentació, l'objectiu principal estava dirigit de forma molt especial als pares, per fer-los comprendre que han de transmetre valors d'una alimentació sana i que en aquest sentit, un excés de dolços i llaminadures pot portar problemes de salut que podrien ser evitables, com l'obesitat infantil o patologies buco-dentals, amb els riscos que això suposa, sense plantejar postures extremes, sinó apropant alumnes i pares al concepte d'equilibri sota el lema «gairebé res no és dolent si es consumeix moderadament».

Com a objectiu complementari es pretenia simultàniament, dins la formació de la consciència de consumidors responsables, la comparació entre el tipus d'alimentació d'un país subdesenvolupat, en concret Moçambic, i el nostre, i les conseqüències que comporta una alimentació desequilibrada, rica en dolços.

Així en concret es tractava de:

1. Prevenir els alumnes en contra de l'abús de dolços i llaminadures.
2. Conèixer la base dels dolços: el sucre.
3. Conèixer les conseqüències de l'abús del sucre en l'organisme, sobretot per a les dents.
4. Diferenciar entre dolços de tipus industrial i casolans.
5. Il·lucinar-los en el coneixement de la dieta sana.
6. Conèixer els hàbits alimentaris d'altres països (Moçambic) a través d'un nen de la seva edat –BETO– per adonar-se que les llaminadures són pròpies dels països desenvolupats.
7. Involucrar les famílies en la transmissió d'hàbits alimentaris saludables.

Els continguts a desenvolupar es van establir en els blocs següents:

1. Els dolços i les llaminadures.
2. L'obesitat infantil com a conseqüència de l'abús de dolços i una dieta desequilibrada.
3. Conseqüències de l'obesitat infantil. Riscos per a l'organisme.
4. Aliments per a una dieta sana. Hàbits alimentaris saludables.
5. Producció industrial i artesanal: colorants i conservants.
6. Hàbits alimentaris dels països desenvolupats i subdesenvolupats.

L'enllaç amb les àrees curriculars del cicle va ser el següent:

Coneixement del medi: l'ésser humà i la salut, els aliments, la compra (supermercats, botigues), estris de cuina.

Matemàtiques: números i operacions, mesures i quantitats, mesures de temps.

Llenguatge: expressió oral i escrita, poesies.

Educació Física: percepció temporal, imatge i percepció corporal.

Educació Plàstica: colors, formes i textures.

Educació musical: cançons populars sobre aliments.

Educació Religiosa: necessitat d'ajuda als més pobres.

Temes transversals: consum responsable, educació en valors.

Les activitats programades van ser les següents:

Es van realitzar activitats amb caràcter interdisciplinari per a totes i cadascuna de les àrees del cicle que s'han concretat anteriorment, perquè de forma variada, lúdica, amena i pràctica, els alumnes aconseguissin els objectius fixats. Com a instrument de treball individual i col·lectiu es va repartir un **quadernet guia** a tots els alumnes, en el qual hi havia una part teòrica i una altra pràctica, per fer a casa i al centre; com que disposàvem de menjador escolar, dues de les receptes del quadernet es van fer al propi centre, dins la fase del «nostre petit receptari».

alumnat

Quadern: Els dolços:

1. Coneix el sucre.
2. Piràmide de la dieta sana.
3. Esmorzar saludable.
4. Moçambic, la seva situació geogràfica.
5. El mercat de Beto.
6. El menjar de Beto i el meu.
7. Els aliments.
8. Cançó dels aliments.
9. Cuiners menuts: Què cuinarem avui?
10. Còmic.- El golafre, una història molt real.
11. Poesia, petits consells.

alumnat

Part pràctica.

El nostre petit receptari:

Receptes de BETO:

1. Gelat de papaia.
2. Plàtan amb mel i nous.

Receptes nostres

1. Mouse de llimona.
2. Broquetes de fruites.
3. Llaços freds.

pares

1. **Xerrada-col·loqui** de la professora de la Universitat de Lleó, la senyora Cristina Liébana. Especialista en Nutrició, sobre els «Hàbits per a una alimentació sana d'un/a nen/a en edat escolar.»

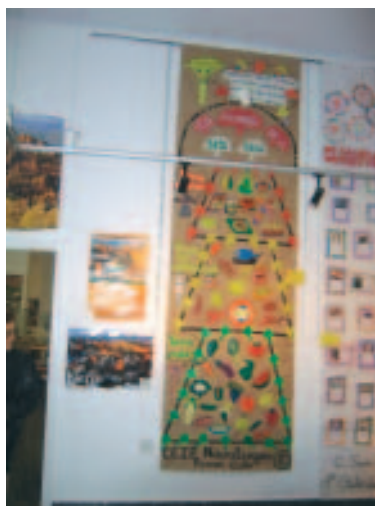
2. Lliurament d'un **dossier informatiu** com a base per dur a terme una alimentació sana, basat en dades de l'Institut Espanyol de Nutrició i altres estudis científics.

Avaluació del projecte desenvolupat

L'experiència va ser molt gratificant, les activitats posades en pràctica molt motivadores, per la utilitat dels continguts, el caràcter pràctic i per la finalitat educativa per a la millora de la salut.

La participació de l'alumnat, professorat i pares, així com el seu grau de satisfacció van ser molt elevats, pel caràcter pràctic del tema, el seu nivell científic i la seva repercussió positiva en l'alimentació dels nostres escolars, ja que els ha suposat un gran al·licient que els serveix per realitzar compres més eficaces i sanes.

Les tutores implicades en aquest projecte han estat: Gloria Arias, Eva Peña, Edith Castro, Maite López, amb la col·laboració de l'Equip Directiu i el professorat del cicle.

A més, com a part del Projecte, es va participar en un **Concurs** amb la piràmide de l'alimentació sana, organitzat per l'associació micològica «CANTHARELLUS», el personatge de la qual era un bolet, i es va obtenir el primer premi.

Auditoria energètica a l'IES «Esteban M. Villegas»

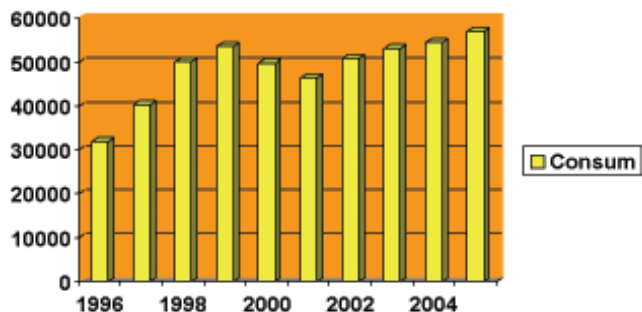
Jesús Serradilla *Coordinador del Projecte Ecoauditories a l'IES «Esteban M. de Villegas» de Nájera*

- Des del curs 2004/05 l'IES «Esteban M. de Villegas» participa en el Projecte «Ecoauditories en Centres escolars» promogut per les Conselleries d'Educació i Medi Ambient. Després de les activitats de conscienciació amb els alumnes i l'elaboració del Pla d'Acció el curs passat, enguany intentem reduir el consum d'energia elèctrica a l'IES.

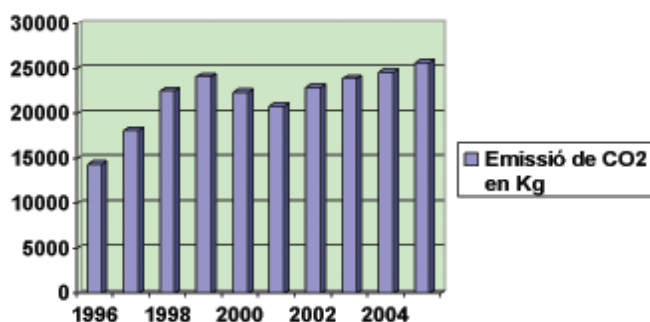
Els alumnes de 4t d'ESO, coordinats per la professora Beatriz Sixto, han realitzat l'estudi del consum d'energia elèctrica del centre amb les dades que apareixen a les factures d'electricitat des de l'any 1996. Hem pres aquest any com a referència per ser l'any en què va entrar en funcionament un nou edifici on s'imparteixen les classes al primer cicle de secundària. Els resultats (vegeu gràfic) són sorprenents. El consum ha augmentat un 78,5 % en 2005 respecte de 1996 (de 31.860 a 56.880 kwh).

Auditoria a l'IES

Els alumnes de 4t d'ESO, coordinats per la professora Beatriz Sixto, han realitzat l'estudi del consum d'energia elèctrica del centre amb les dades que apareixen a les factures d'electricitat des de l'any 1996. Hem pres aquest any com a referència per ser l'any en què va entrar en funcionament un nou edifici on s'imparteixen les classes al primer cicle de secundària. Els resultats (vegeu gràfic) són sorprenents. El consum ha augmentat un 78,5 % en 2005 respecte de 1996 (de 31.860 a 56.880 kwh).

De la mateixa manera, els alumnes han calculat la quantitat de CO₂ emès a l'atmosfera durant aquest període. L'equivalència que hem utilitzat és de 0,45 kg de CO₂ emès a l'atmosfera per cada kwh consumit (per a una anàlisi detallada dels càlculs i la procedència de l'energia es pot visitar la web iesvillegas.com). L'any 2005 l'emissió va ser de 25.596 kg de CO₂ (vegeu gràfic). Això suposa una mitjana, per als últims tres anys, de 59,2 kg per persona a l'IES.

En vista d'aquests resultats, ens hem proposat complir els compromisos del Protocol de Kioto a l'IES (Espanya pot augmentar les seves emissions de CO₂ un 15 % respecte de les de 1990 per a l'any 2012), prenent com a any de referència el 2006.

Per això duem a terme tant mesures d'estalvi energètic (tancar els llums de les aules, programar els ordenadors perquè s'apaguin en acabar la jornada lectiva...), com d'una altra índole, com ara la posada en marxa (el curs passat) d'un viver per plantar arbres i fixar una part del CO₂ emès a l'atmosfera o la propera construcció d'una central fotovoltaica de 2,5 kw al terrat de l'edifici (el Centre també forma part de la «Xarxa d'Escoles Solars» de Greenpeace). La comptabilitat del C estalviat la restarem del que ha estat emès.

Auditoria energètica a casa

Els alumnes han de portar el rebut de la llum a classe. Amb les dades que hi apareixen calculem el consum d'energia a casa seva per persona i dia i la quantitat de CO₂ emès a l'atmosfera. Conegudes aquestes dades, fan una valoració dels hàbits domèstics relacionats amb l'energia i proposen una sèrie de mesures d'estalvi. Les mesures es discuteixen i valoren a classe. Finalment fan una proposta de pla d'acció i aplicació i durant 10 dies es comprometen a posar en pràctica les mesures d'estalvi energètic. Al final elaboren un informe on valoren els resultats, que es discuteixen a classe.

Des d'aquestes pàgines us convidem a tots a fer el mateix a casa vostra i així aportar el vostre granet de sorra per pal·liar les conseqüències de la pluja àcida o del canvi climàtic que ja patim.

A l'IES Duques de Nájera (del mediambient i dels migfamolencs)

- L'IES Duques de Nájera s'ha caracteritzat sem-pre per posar una especial atenció als problemes mediambientals i pel seu esperit solidari amb els «desheretats» del Planeta. Mencionem algunes de les iniciatives en què aquest esperit s'ha concretat.

Del mediambient

Han estat una pràctica habitual al llarg dels cursos passats, sobretot en el cas dels alumnes de l'ESO i dels cicles formatius de Salut Ambiental i d'Indústries Alimentàries, les visites a diferents centres de la nostra comunitat o de les autonomies limítrofes que tenen relació amb el tractament de residus: a l'Estació Potabilitzadora (ETAP) de Logronyo, a la Depuradora (EDAR) de Logronyo, i a diferents centres de reciclatge de residus, com per exemple la planta *El Culebrete* de Tudela i l'abocador de residus urbans de Logronyo. El centre, així mateix, ha iniciat les gestions per a un projecte d'instal·lació d'energies renovables, en concret Energia Solar Fotovoltaica, dins el Conveni que té Greenpeace amb l'IDAE, Institut de Diversificació i Estalvi Energètics.

Totes aquestes iniciatives han actuat com un medi de cultiu en què ha brotat, gairebé de forma espontània, un *Projecte d'Ecoauditories Escolars*. Aquest projecte es desenvolupa en dues fases. La primera consisteix en l'*ecodiagnòstic* del centre i s'hi estudien quines són les característiques del nostre entorn escolar i quins són els hàbits més estesos entre l'alumnat i el professorat en tot el que pot afectar el medi ambient. La segona etapa consisteix en l'elaboració d'un Pla d'Acció Ambiental que intenti compensar les deficiències detectades. En aquests moments el centre es troba en aquesta etapa. A més de l'aplicació de mesures concretes i puntuals que ens porten a un estalvi, el que pretén el projecte és alimentar la sensibilitat de la comunitat educativa pel que fa a aquests temes. Per això, una de les primeres activitats que s'han realitzat ha estat l'elecció d'una *ecomascota* per al centre. A part d'aquest detall anecdòtic, un comitè ha elaborat un *Pla d'Acció Ambiental*, que s'està aplicant al llarg de tot aquest curs.

El pla té una sèrie de mesures bastant concretes, entre les quals cal destacar les següents:

>Mesures de sensibilització i conscienciació:

- Mobilització i implicació dels alumnes mitjançant diverses iniciatives: concursos de mascotes, de rap, de fotografia, literaris, etc.
- Realització de tallers sobre sorolls, residus, eficiència energètica, aigües etc.
- Avaluació d'hàbits mediambientals dels alumnes i les seves famílies.
- Elaboració i exposició de cartells, panells i textos periodístics sobre el canvi climàtic, els aliments ecològics, la contaminació d'aigües o atmosfèrica, etc.
- Impartició de xerrades i tallers dels alumnes del Cicle de Salut Ambiental.
- Celebració d'unes Jornades sobre Ecologia.

>Mesures per afavorir l'estalvi d'aigua:

- Reducció del volum de les cisternes i regulació del cabal de les aixetes.
- Supervisió de l'autoreg del jardí, perquè hi ha fuites considerables.

>Mesures per a la millora del consum d'energia elèctrica:

- Foment de l'ús de llum natural.
- Eradicació del consum «fantasma» i innecessari en els aparells elèctrics.
- Adquisició dels aparells elèctrics en funció de la seva eficiència energètica.

>Mesures per a l'estalvi de gas:

- Control de l'obertura de les finestres i regulació dels radiadors.
- Estudi de la ubicació dels termostats actuals i de la seva utilitat.

>Mesures per a l'eliminació residus:

- Col·locació d'alguns nous contenidors per a envasos lleugers (grocs).
- Creació d'una àrea de recollida de residus especials: piles, olis, medicaments.
- Separació i Gestió adequada dels residus perillosos.
- Foment del coneixement i ús dels Punts Nets municipals.
- Tractament dels residus originats en Microbiologia mitjançant *autoclave*.
- Aprofitament correcte i complet del paper.
- Substitució d'alguns productes de neteja per d'altres més ecològics.

Així mateix, al nostre institut donem una importància enorme a l'**educació per al consum**. Educar els nostres alumnes com a consumidors és fer-los-en prendre *consciència*.

Dels migfamolencs

Amb la *consciència* també hi tenen a veure altres iniciatives desplegadas al nostre centre. Hi té a veure, per exemple, el fet que fa alguns anys, els nostres alumnes constituïssin una ONG, que va canalitzar eficaçment la solidaritat d'alumnes i professors amb la recol·lecta de fons per als damnificats dels huracans del Carib, l'aportació de recursos a programes de desenvolupament, l'atenció a la gent gran i persones discapacitades del nostre barri, la recol·lecta de materials escolars per als immigrants, etc.

I amb la *consciència* també hi té a veure el fet que un grup d'alumnes i professors del centre s'impliquin en la iniciativa de promoure el *comerç just*, una iniciativa de diferents ONG per impulsar relacions comercials equitatives entre el Nord i el Sud, que asseguren una producció realitzada amb dignitat i sense discriminació, mitjançant el suport a les organitzacions productores. En concret, el nostre centre col·labora directament amb *Intermón Oxfam*, que disposa de trenta botigues on es venen productes de setanta-vuit organitzacions d'artesans i camperols. L'IES Duques de Nájera col·labora activament en aquesta empresa, i organitza durant una setmana un mercat amb diferents productes de *comerç just*.

I així estem: ocupant-nos de la ciència i les consciències, dues eines que tard o d'hora eradicaran aquestes dues «contaminacions»: la contaminació ambiental i la creixent desigualtat entre països pobres i països rics.

Tomás Novo

Coordinador del Projecte Ecoauditories
a l'IES «Duques de Nájera» de Logronyo

Campanya de Seguretat i Prevenció d'accidents

- La seguretat i la prevenció d'accidents a l'àmbit de l'oci, la llar, els centres educatius, el carrer, els nostres desplaçaments, és un dels continguts fonamentals que han de fomentar-se des de l'educació del consumidor a l'escola. Cal que entre tots els agents responsables i la comunitat educativa fomentem una cultura de la seguretat, la prevenció i la responsabilitat a l'hora de comprar i utilitzar productes, béns, serveis o instal·lacions.

L'informe DADO 2004 (Programa de Prevenció de Lesions: Xarxa de Detecció d'Accidents Domèstics i d'Oci), publicat pel Ministeri de Sanitat i Consum apunta que es van produir a Espanya 1.671.956 accidents i que 70.000 ciutadans van ser hospitalitzats i 2.000 van perdre la vida; els principals accidents van ser caigudes, aixafaments, talls, esquinços, cops i cremades.

Per això, i tenint en compte que el col·lectiu infantil és especialment vulnerable a aquest tipus d'accidents, l'Oficina Insular de Consum de l'Ajuntament de Tenerife, porta a terme una àmplia campanya sobre seguretat i prevenció d'accidents.

Aquesta campanya va començar el mes de novembre de 2005 amb la convocatòria del **X Concurs de Contes de Consum**, dirigit als tres cicles d'educació primària, en el qual s'han presentat més de 800 relats de diferents centres de l'illa, inspirats en diferents situacions i escenaris que poden implicar perill d'accidents:

- > Durant el joc
- > A l'hora d'utilitzar instal·lacions, aparells o productes perillosos
- > En circular amb bici o quan viatgem en cotxe o en la guagua
- > A l'escola (pati, aula, escales, passadissos, aparcaments, zones esportives, etc.)
- > Al parc, ludoteques..
- > A casa (cuina, bany, habitacions, etc.)

Els temes en què s'han inspirat els contes han tractat els continguts següents:

- > La seguretat vial: referència bàsica a la importància del cinturó de seguretat i la conducció sota els efectes de l'alcohol: «*sempre que pugem a un cotxe i realitzem trajectes curts o llargs, hem de posar-nos el cinturó de seguretat*».
- > Els perills del foc (mistos, xemeneies, cuina...) i les seves conseqüències (cremades); «*... a partir d'aquest moment en Jaume feia xerrades als seus companys de l'escola sobre els perills de jugar amb el foc*».
- > Accidents a la llar, caigudes, talls: «*...però el fet que no hi hagi accidents d'aquest tipus no depèn només dels nens, sinó dels adults que els cuiden; per al pare era més important estar amb els seus amics i veure un partit que estar pendent del seu fill, i durant moltes hores ni tan sols el va anar a veure per saber si jugava, dormia...*».
- > Les distraccions i imprudències: «*per molt bo que et creguis, no ets el millor. Ves sempre amb compte*».

Durant la celebració del **Parc Infantil de Tenerife**, del 22 de desembre al 9 de gener, es va posar en marxa l'estand «**Pepe el parallamps**», en què es van dur a terme diversos jocs relacionats amb la seguretat i la prevenció d'accidents: la ruleta de la seguretat (joc d'equip amb preguntes i respostes), un concurs publicitari sobre missatges relacionats amb la prevenció d'accidents, així com tres funcions de titelles en horari de tarda.

Els objectius d'aquest taller són els següents:

- > Identificar els riscos i possibles accidents del seu entorn
- > Utilitzar i manipular amb seguretat els materials propis de la seva edat
- > Analitzar els accidents de què han estat protagonistes per desenvolupar mesures de prevenció
- > Corregir les conductes imprudents o temeràries
- > Aprendre jugant

La Campanya de seguretat i prevenció d'accidents s'ha fet extensiva a tots els centres de primària de Tenerife, com a **taller itinerant**, mitjançant l'enviament previ als professors d'una guia didàctica sobre aquest tema:

- > Dades sobre accidents (causes, llocs més freqüents)
- > Prevenció i recomanacions (fitxes de seguretat)
- > Línies de treball per nivell educatiu
- > Exemple d'activitats a desenvolupar

Així mateix, el tema de la seguretat s'ha incorporat a les activitats i tallers que des del **Centre de Formació del Consumidor** s'ofereixen a tots els centres de Tenerife, amb el desenvolupament de dos nous tallers: **seguretat dels productes** i **seguretat de les joguines**, en què s'utilitzen productes que han estat retirats del mercat, s'analitzen les causes d'incompliment i es comparen amb altres béns que compleixen les normes de seguretat i etiquetatge.

Fer-se preguntes per aprendre a consumir

- Una de les característiques de la societat del consum és el constant flux d'informació sobre productes i serveis. Un flux que es mostra dinàmic, que ens crea indeterminació i ens demana prendre decisions de forma ràpida. Davant d'aquesta evidència pensem que és rellevant aprendre a destinar un temps a la reflexió. Una eina per afavorir aquesta reflexió pot ser aprendre a formular-se preguntes.

Des de l'educació del consum les preguntes rellevants, afavoreixen l'elaboració de respostes obertes, que integren múltiples dimensions i afavoreixin la creativitat. Així, per exemple en un fet tan quotidià com pot ser adquirir calçat, entren en joc diversitat de qüestions que poden determinar la nostra decisió: quin tipus de calçat s'adequa millor a les meves necessitats? Pot tenir algun tipus de conseqüència sobre la meua salut? Tots els establiments que venen sabates són iguals? En quines condicions s'ha fabricat aquest calçat? Té un preu raonable? M'agraden? O fins i tot, m'agradaran la temporada que ve?

Aquest tipus de preguntes afavoreixen la visió del fenomen del consum sota la influència de multitud de causes i conseqüències. Tant a nivell local com global, des de perspectives individuals i col·lectives, i també pot servir per introduir la idea que un context canviant pot estimular el canvi en la presa de decisions.

Plantejar l'educació del consum basada en preguntes aporta com a valor afegit l'obertura d'una finestra a la curiositat, al

dubte, a la incertesa, a la reflexió, a la diversitat... Ajuda a contextualitzar l'activitat, a que aquesta pugui ser més significativa i, en elaborar la resposta, promou que els alumnes construeixin el seu propi coneixement.

En començar un taller preguntant: «La xocolata és dolça per tothom?», l'alumnat pot veure com no tothom del grup percep la xocolata de la mateixa manera. A partir d'identificar els diferents agents implicats en el procés de fabricació, distribució i venda de la xocolata, pot construir el seu model explicatiu del fenomen, justificar-lo davant dels altres i canviar-lo en un procés de continua interacció social.

A tall de conclusió, podem dir que les preguntes poden ser una eina potent per treballar l'educació del consum. Gestionades per l'equip docent es poden convertir en un espai de diàleg entre models explicatius, en una porta oberta a la recerca sobre el fenomen d'estudi i en una forma de definir canvis en les formes de situar-se sobre el món.

Mercè Guilera

de l'Equip Educatiu de l'Escola del Consum de Catalunya

Em sento bé?

Una proposta didàctica per a treballar al voltant de la salut des de múltiples dimensions

Entendre la salut de manera àmplia comporta reflexionar al voltant de la nostra manera d'actuar, d'alimentar-nos, de treballar, de relacionar-nos amb els altres, etc..., és a dir, comporta reflexionar al voltant del nostre estil de vida. El taller que es presenta sorgeix de la pregunta: «Em sento bé?» i a partir d'aquí, mitjançant les preguntes que es formula una adolescent, es van treballant els diferents aspectes que es poden tenir en compte a l'hora de valorar si un estil de vida és més o menys saludable: el benestar físic, el benestar psíquic, la pressió de grup i el paper de les institucions sanitàries.

Quan ens preguntem «Què em faig avui per dinar?» parlem del **benestar físic**, s'analitzen els diferents consells alimentaris que rebem per diferents vies (els amics, la família, l'escola, la televisió, les revistes...) i l'alumnat ha d'identificar quins elements s'han de tenir en compte a l'hora d'elaborar una dieta equilibrada.

Quan ens preguntem «Què és important per ser feliç?» reflexionem al voltant dels elements que contribueixen a la nostra felicitat i es parla del **benestar psíquic**. Quin paper hi tenen els béns materials? I la relació amb els altres? I les meves obligacions? L'activitat serveix per a veure com contribueix cada element a la nostra felicitat.

Quan no sabem si comprar-nos unes sabatilles esportives d'una determinada marca, o a l'hora d'escollir un joc de consola, o fer-nos o no un pírcing, i algú ens pregunta «I tu, què hi dius?», i no tenim clar què fer, ens podem trobar davant d'una situació de **pressió de grup**. En l'activitat es posa a l'alumne enfront una situació d'aquest estil i es demana que es posi, analitzant els diferents elements que poden fer decantar la decisió cap a una o altra opció.

I quan ens posem malalts, i ens preguntem «Què faig si no em trobo bé?» hem de conèixer la diversitat d'**institucions sanitàries** a les quals podem recórrer quan tenim algun accident.

Totes aquestes preguntes ens les podem fer quan ens qüestionem al voltant de la salut. En el següent esquema es pot veure el plantejament general del taller; per a respondre a la pregunta central «Em sento bé?» ens anem fent diverses subpreguntes que ens condueixen cap a les quatre activitats que té el taller.

El taller «Em sento bé?» s'ha centrat en l'estil de vida. Això podria ser un pas endavant vers entendre l'educació del consum com una manera d'educar formes de viure; ja que, mitjançant la reflexió al voltant de les activitats quotidianes, es responsabilitza l'alumnat de les seves pròpies decisions, tant pel què fa a la salut com a les decisions en general.

Maia Querol
 de l'Equip Educatiu de l'Escola del Consum de Catalunya

15 de març, Dia Mundial del Consumidor Lliurament de premis Concurs Escolar «CONSUMÒPOLIS»

- El passat 15 de març de 2006, va tenir lloc a l'Auditori i Palau de Congressos de Múrcia, el lliurament de premis corresponent a la Fase Autònoma del concurs escolar sobre consum responsable, «CONSUMÒPOLIS».

Al concurs escolar hi han participat 147 grups d'escolars de tercer cicle de primària, i de primer i segon cicle d'ensenyament secundari obligatori, la qual cosa representa un total de 735 nens i adolescents. Els grups participants pertanyen a 26 escoles i instituts de tota la Regió: Múrcia, Cartagena, Lorca, Alcantari-lla, Torre Pacheco, Ribera de Molina, Molina de Segura, Cehegín, La Unión, Calasparra, La Ñora, Archena, Totana, Siscar, Alquerías, Mula, Valladolides, Caravaca de la Cruz i Cabezo de Torres.

El tema escollit per aquesta edició del concurs ha estat «consum responsable», en un intent de sensibilitzar els joves sobre la importància que tenen les seves decisions de consum

sobre l'entorn que els rodeja. A través del joc se'ls han plantejat una sèrie d'activitats on els escolars han hagut d'investigar, jugar, discutir, etc., en relació amb aspectes de màxima actualitat relacionats amb aquest tema, i utilitzar amb aquesta finalitat les noves tecnologies. A més se'ls ha intentat crear hàbits de consum reflexiu, saludable i crític amb el nostre entorn mediambiental, ensenyant-los a respectar les quatre «C»: conèixer, comprendre, comparar i consumir, i les tres «R»: reciclar, reutilitzar i reduir.

Els guanyadors del primer premi de cadascuna de les tres categories, a més del premi en metàl·lic, participaran en la Fase Nacional, on competiran amb els primers premis de la resta de comunitats autònomes.

Els guanyadors de la fase autonòmica són els següents:

3r cicle d'Educació Primària:

Primer premi: *Els pirates de l'escola Tierno Galván de Totana.*

Segon premi: *EQUIPO A de l'escola Tierno Galván de Totana.*

2 Tercers premis: *GALÀCTICS i MART ambdós Tierno Galván de Totana.*

1r cicle d'Educació Secundària Obligatoria:

Primer premi: *PIRULETA de l'IES Infante Don Juan Manuel de Múrcia.*

Segon premi: *PROTEÏNES de l'IES Sierra Minera de La Unión.*

2 Tercers premis: *TALPS de l'IES Emilio Pinero de Calasparra i QUIJOS de l'IES Infante Don Juan Manuel de Múrcia.*

2n cicle d'Educació Secundària Obligatoria:

Primer premi: *A. ESTUDIO de l'IES Francisco Sabater de Cabezo de Torres.*

Segon premi: *ZOE de l'IES Sierra Minera de La Unión.*

2 Tercers premis: *PELUSA de l'escola Cipriano Galea de la Ñora i FIVEPOWER de l'escola Cipriano Galea de la Ñora.*

Des de la Direcció General de Consum es felicita totes les Escoles i Instituts de la Regió de Múrcia que han participat en aquest Concurs Escolar «CONSUMÒPOLIS», pels treballs realitzats, per la seva qualitat i sobretot per l'esforç tant de professors com d'alumnes.

Petits consumidors de Melilla

■ **CATORZE CEIP DE MELILLA** participen en les VI activitats d'Educació en Consum amb el conte pedagògic «EL FANTÀSTIC MÓN DE LA JOGUINA», COMPLEMENTAT AMB ELS TALLERS «JUGA, SEGUR» i el Concurs de redacció «LES JOGUINES, ETIQUETA I FABRICACIÓ JUSTA» amb el lema «Consum responsable, etiquetatge, comerç just i bon ús» **¡FELICITACIONS A L'ALUMNAT I PROFESSORAT!**

Mil cinc cents petits consumidors van rebre gratis el conte pedagògic editat per la **CONSELLERIA DE BENESTAR SOCIAL I SANITAT- Viceconselleria de Sanitat i Consum**. La creativitat, captació de continguts i originalitat ha generat que la Viceconselleria atorgués dos primers, dos segons i dos tercers premis, a més de tres Accèssit.

OBJECTIUS

- > Portar-los de forma lúdica a interessar-se per l'etiquetatge de les joguines. Que sàpiguen escollir. Interessar-los per la qualitat i comoditat independentment de la publicitat.
- > Que captin el sentit d'exigir una informació i una seguretat a la vegada que compleixin com a consumidors responsables mitjançant un bon ús.
- > Iniciar-los en el consum ètic des de la perspectiva de l'educació per a la justícia.
- > Sensibilitzar-los amb les «dificultats afegides dels consumidors amb discapacitats».

Guanyadorss VI Concurs Local.

PRIMER PREMI:

Paula Guillén Gallego- 3r A – CEIP PINTOR EDUARDO MORILLAS (REDACCIÓ PRESENTADA EN BRAILLE)

Carolina Fernández Martínez –3r C – CC ENRIQUE SOLER

SEGON PREMI:

Raquel Bensusan Chetrit – 3r – CEIP HISPANO ISRAELITA

Daniel García García – 3r A – CC LA SALLE EL CARMEN

TERCER PREMI:

Cheima Mustafa Mohamed – 3r CEIP HIPÓDROMO

Samir Aomar Mohamed – 3r A – CEIP MEDITERRÀNEO

ACCÈSSIT AL PRIMER PREMI:

Sheila Mohamed El Mokaddam- 3r C – CEIP JUAN CARO ROMERO

ACCÈSSIT AL SEGON PREMI:

Isabel Sánchez Montoro- 3r B – CC NUESTRA SEÑORA DEL BUEN CONSEJO

ACCÈSSIT AL TERCER PREMI

Mohamed Azzanmouri Miziani – 3r B – CEIP ESPANYA

Curs Bàsic

«Les Associacions de Consumidors»

■ **PRIMER CURS BÀSIC** destinat a les **Associacions de Consumidors ORGANIZAT PER LA CONSELLERIA DE BENESTAR SOCIAL I SANITAT VICECONSELLERIA DE SANITAT I CONSUM** en col·laboració amb **L'INSTITUT NACIONAL DEL CONSUM**.

Participació i aprofitament al llarg de 20 hores lectives dels alumnes procedents de l'Associació de Mestresses de Casa i Consumidors «Rusadir», Associació de Consumidors Europeus, FEAVEME, Junta Arbitral i Professorat d'Educació Primària.

VISITA A L'EMISSORA DE RÀDIO
Informació directa als consumidors.

El curs, en què de forma participativa i integradora s'han facilitat les vies i mitjans perquè aquestes Associacions es desenvolupin en el seu marc legal, planifiquin programes i projectes, incentivin la qualitat en l'atenció als consumidors i gestionin de forma eficaç reclamacions i denúncies a la vegada que utilitzin vies de cooperació amb l'Administració competent en matèria de defensa del consumidor... ¡Va donar uns resultats d'avaluació magnífics!

Falques publicitàries sobre drets bàsics dels consumidors.

VI Jornades per als Joves Consumidors

- Nou IES de Melilla van participar en les VI Jornades d'Educació en Consum, amb el relat de ficció «REBEL·LIÓ DE LES MÀQUINES» i els Tallers «EL MÓN VIRTUAL» amb l'objectiu de realitzar un bon ús dels mitjans informàtics i jocs que evitin conductes tendents a addiccions. Etiquetatges i Codi d'Autoregulació. Prevenció de conductes violentes.
- Planificació adequada del temps lliure.

Dos mil alumnes de primer i segon cicle d'ESO han rebut GRATIS EL RELAT DIDÀCTIC i participaran en el Concurs de relat, article periodístic o mural «ÚS RESPONSABLE DE LES NOVES TECNOLOGIES», de presentació lliure.

OBJECTIU

Investigació i incentiu en l'ús adequat de noves tecnologies.

CONCURSANTS CONSUMÓPOLIS IES JUAN ANTONIO FERNÁNDEZ.

Magnífica col·laboració del professorat.

Consum responsable i racional de les noves tecnologies.

Els nou les de Melilla adherits a la Xarxa d'educació del Consumidor.

La publicitat lliure d'estereotips sexistes

per Patxi Arellano Lakabe i Jaso Ikastola

- Un grup de 4 alumnes de 4t d'ESO del centre d'ensenyament en èuscar Ikastola Jaso de Pamplona va desenvolupar al llarg del curs escolar 2004-2005 un projecte empresarial que va tenir com a principal objectiu el tractament i posterior desenvolupament de «La publicitat lliure d'estereotips sexistes», mitjançant la creació d'una cooperativa escolar.

Aquest projecte és va elaborar dins l'assignatura optativa «Transició a la vida Activa i Adulta. Iniciació Professional» i va comptar amb una subvenció del servei de consum del Govern de Navarra, que va cobrir en la seva totalitat els 2.363 euros del cost pressupostat inicialment.

La idea va consistir a fomentar l'esperit emprenedor en l'àmbit educatiu, per això van haver de ser capaços de crear, desenvolupar i liquidar una empresa escolar des de les seves primeres passes fins a la dissolució final.

GARMAGADE S. Coop. és el nom finalment escollit per a l'empresa creada per Iosu García, Iñaki Mayo, Iker Gabari i Gorka De Carlos, alumnes que van escollir l'assignatura optativa de «Transició a la vida Activa i Adulta. Iniciació Professional» de 4t d'ESO, impartida pel professor de secundària Patxi Xabier Arellano Lakabe.

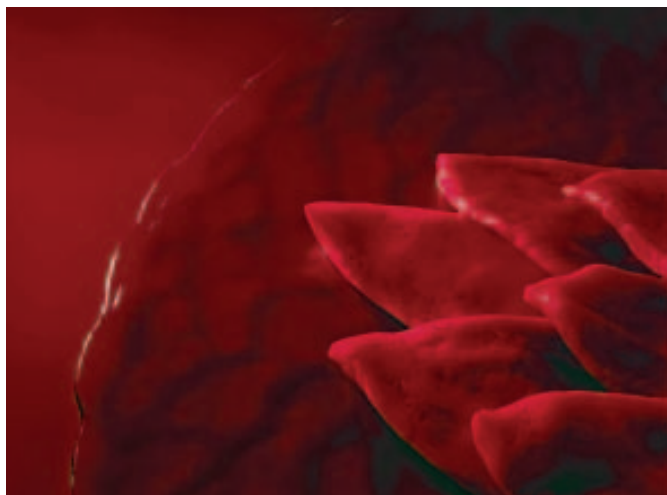
La idea d'aquest projecte va sorgir immediatament després d'una proposta realitzada des del CEIN (Centre d'Empreses i Innovació de Navarra), centre pertanyent al Govern de Navarra, que està al servei de les pimes i persones emprenedores, i dins el projecte EJE (Empresa Jove Europea). Des d'aquí s'intenta fomentar l'esperit emprenedor, identificar, promoure i desenvolupar projectes empresarials i impulsar la innovació en les empreses navarreses.

El projecte, que es va desenvolupar principalment en èuscar, consistia en la simulació d'una empresa, que va resultar ser una cooperativa estudiantil, i es va dividir en tres grans blocs, un per avaluació:

El primer bloc va comportar la creació de l'empresa com a tal, després de realitzar una sèrie d'exercicis en què els alumnes van escollir el nom, logotip, forma jurídica, capital social inicial, estatuts, definició dels diferents departaments i organigrama de la cooperativa. Al llarg d'aquesta primera avaluació se'ls va presentar el grup soci amb el qual tindrien contacte al llarg de tot el curs escolar (ANOUGAOS S. Coop.), en aquest cas pertanyent al municipi asturià de Bóal. Amb aquest centre es va establir el primer contacte mitjançant un vídeo electrònic a través d'una web cam.

El segon bloc obligava els alumnes a buscar una sèrie de productes, generalment alimentaris, representatius de la nostra comunitat, al millor preu possible, i posterior creació del catàleg 2004-2005 d'aquests productes, juntament amb els documents pertinents de full de comanda, albarà i factura. Tota la informació d'aquest catàleg es va realitzar en bilingüe, castellà i èuscar. Aquesta segona part va finalitzar amb l'intercanvi de catàlegs entre les dues cooperatives sòcies per correu electrònic.

L'últim bloc requeria analitzar els productes del catàleg asturià, oferir-los i posteriorment vendre'ls. Amb aquesta finalitat es va redactar i enviar una circular a totes les famílies del centre, i se'ls va oferir una llista de productes procedents d'Astúries que podien adquirir al preu assenyalat, si remetien a l'empresa del centre el full de comanda corresponent. Després de la recollida de totes les comandes es va realitzar un llistat general i es va enviar a l'empresa sòcia, qui, un cop rebut l'encàrrec, es va encarregar

d'enviar-lo mitjançant transport urgent. Van ser els propis alumnes els qui després de rebre la comanda van tramitar les factures corresponents, van realitzar els repartiments de productes i finalment es van encarregar de cobrar tots els deutes.

El treball va finalitzar amb la liquidació de l'empresa i el repartiment dels possibles beneficis o resolució dels possibles deutes contrets.

Com es pot observar, la publicitat es va treballar principalment al llarg de la segona i tercera avaluació. Tenint en compte que l'única manera de donar a conèixer tot aquest procés de venda de productes era per mitjà de la realització d'una campanya publicitària, no hi va haver altre remei que realitzar-ne una anàlisi exhaustiva. Per això es van establir els següents blocs de contingut i es van desenvolupar una sèrie d'activitats:

BLOC 1 LA PUBLICITAT. CARACTERÍSTIQUES DELS MISSATGES PUBLICITARIS

BLOC 2 LA PUBLICITAT DE LA IMATGE FIXA: ANUNCIS A LA PREMSA ESCRITA

BLOC 3 LA PUBLICITAT DE LA IMATGE EN MOVIMENT: ANUNCIS DE TELEVISIÓ

BLOC 4 DIFERENTS ASPECTES DE LA PUBLICITAT: DIFICULTATS

BLOC 5 CAMPANYA PUBLICITÀRIA

En aquest apartat de publicitat es va realitzar una campanya per reivindicar «la publicitat lliure d'estereotips sexistes» i en van sorgir una sèrie de cartells, un dels quals es va utilitzar per serigrafiar-lo en unes samarretes que posteriorment van sortir a la venda i que van tenir molta acceptació.

En tot moment hi va haver una especial sensibilitat cap a tot tipus d'aspectes sexistes, entre d'altres, que podrien aparèixer en qualsevol dels camps publicitaris que es van tractar al llarg de tot l'estudi.

El tractament pràctic i sobretot l'autonomia que van anar adquirint els alumnes a mesura que s'avançava en el desenvolupament del projecte, fan d'aquesta experiència una eina de treball valiosíssima a l'hora de cridar l'atenció de tots aquells alumnes que en principi no demostren cap tipus de motivació.

Dibuix reivindicatiu utilitzat en la campanya publicitària i que posteriorment es va utilitzar per serigrafiar-lo a les samarretes que es van posar a la venda. En tractar-se

d'un centre d'ensenyament en èuscar, tot el desenvolupament del projecte es va realitzar en aquesta llengua, tret dels contactes mantinguts i informació enviada al centre asturià, que va ser en bilingüe.

Objectiu general del projecte

- > Fomentar l'esperit emprenedor en l'àmbit educatiu.
- > Analitzar la publicitat des de diferents àmbits.

Objetivos específics

- > Apropar l'empresa a l'aula.
- > Eliminar idees equivocades.
- > Potenciar capacitats emprenedores.
- > Fer participar l'alumnat.
- > Donar a conèixer l'autoocupació com a sortida professional.
- > Sensibilitzar l'alumnat respecte de la publicitat.

II Trobada Estatal de Centres de Formació del Consumidor

- Durant tres dies, la II Trobada Estatal de Centres de Formació del Consumidor va reunir una trentena de professionals de tot Espanya amb un objectiu clar: **compartir coneixements per aprofundir en el dret del ciutadà a gaudir d'una educació que li permeti consumir d'una manera més lliure, crítica i racional.**

Entre salutacions i abraçades. Així va ser com va començar la II Trobada Estatal de Centres de Formació del Consumidor que es va celebrar a l'Auditori Príncipe Felipe d'Oviedo. Responsables i estudiants d'organismes procedents de tota la geografia nacional, es van reunir durant els dies 6, 7 i 8 de març en un acte organitzat per l'Agència de Sanitat Ambiental i Consum de la Conselleria de Salut i Serveis Sanitaris del Principat d'Astúries. Units per la convicció de la necessitat d'una educació per al consum que regeix la nostra societat, aquests professionals han anat conformant un petit gremi multidisciplinari que troba en la unió la font més rica en coneixement, la posada en comú de l'experiència.

La comunitat autònoma d'Astúries és una de les pioneres en la institucionalització de l'educació del consumidor i és l'amfitriona de la Trobada, la inauguració va córrer a càrrec del conseller de Salut i Serveis Sanitaris del Principat d'Astúries, el senyor Rafael Sariego García, la directora general d'Ordenació Acadèmica i Innovació de la Conselleria d'Educació, la senyora Dolores Guerra Suárez i el director de l'Agència de Sanitat Ambiental i Consum, el senyor Juan Llana Llana. Tots ells van manifestar el desig que les jornades resultessin fructíferes en coneixements i d'avançament en la matèria, així com que gaudissin dels encants d'aquesta terra, i es va complir amb escreix. Durant tres dies, les ponències de l'auditori van derivar en tertúlies apassionades durant dinars i sopars, que tindrien el colofó final la tarda de dimarts, en què tres comissions de treball elaborarien les conclusions finals. La dedicació i vocació d'aquests docents s'evidenciava en els passadissos i restaurants, on la urgència de construir una societat en què el consumidor també surti guanyant era el tema dominant.

A partir d'aquesta asseveració, el professor Josep Bonil, coordinador didàctic de l'Escola del Consum de Catalunya, va construir la ponència inaugural. «Estem en un bon moment per aconseguir-ho, però hem d'adaptar els mètodes didàctics al nostre context social». Per això, va alertar contra els pensaments totalitzants per reivindicar un món en què conflueixen nombroses mirades, una de les quals és la del consum. I per dotar els ciutadans del domini d'aquesta perspectiva, va reivindicar la necessitat «d'inculcar la investigació en una societat on prima l'acció sobre la reflexió», i poder adaptar així la formació al context canviant.

En aquest sentit, la implicació del personal docent en aquest projecte va ser aprofitada per Salvador Berlanga, professor i investigador d'educació per al consum, amb l'objectiu de reclamar una participació de tota la comunitat educativa, portar l'educació del consum a les aules, i aprofitar els Centres de Formació del Consumidor com a àmbits on ampliar i experimentar els coneixements adquirits a través dels mitjans logístics dels quals disposen. «Creure en nous reptes i metes» van ser alguns dels requisits que va reclamar per dedicar-se a aquesta tasca. I amb aquesta finalitat, la creativitat és un dels principals mitjans.

En aquest sentit, els jocs, no només per a nens, sinó adaptats a qualsevol col·lectiu, s'han convertit en una eina poderosa. La seva capacitat d'implicació va ser presentada pels responsables del Centre de Recursos de Consum d'Alacant, Alicia Parra i Juan Carlos Victoria i avalada per la presentació del Taller de Comerç Just i, fins i tot en la de Consum a la Llar que va córrer a càrrec de Paca Ayza, coordinadora del Gabinet tècnic de la Federació de Mestresses de casa i Consumidors «Lucentum», d'Alacant. La

capacitat d'adaptació dels jocs tradicionals com el Trivial o l'Oca, enfocats als àmbits del consum, però també la creació d'instal·lacions en les quals el joc es converteix en el motor d'experimentació, permet que sigui l'alumnat qui descobreixi els ensenyaments mitjançant la interacció, un mètode pel qual els nous coneixements s'assimilen més eficaçment. En aquest sentit, en el Taller de Comerç Just, exposat per Arancha Garrido del CFC d'Albacete, els jocs permeten donar a conèixer a nens de primària no només què és el Comerç Just, sinó també la problemàtica existent als països del Tercer Món i el respecte cap a la cultura i els valors d'altres comunitats amb la pretensió de convertir-los en consumidors més responsables.

Les noves tecnologies i el seu valor com a instrument educatiu va ser el principal tema abordat per Ana Vallejo Echezarreta, coordinadora de tallers, Marisa Lavin Solana, responsable de les publicacions de l'Escola Europea de Consumidors del Govern de Cantàbria, Amaia Sáenz García i Ainocha Sanz Elejalde de Kontsumo Eskola del País Basc. En aquest sentit, a través del projecte Grundtvig, utilitzen l'educació per al consum de cosmètics, com una via per experimentar noves dinàmiques en la formació de la persona adulta mitjançant la xarxa en matèria de consum. El seu èxit ha provocat que s'estiguin preparant seminaris per impartir a través de la xarxa i nous programes, com és el cas d'«Internet i Informació». Avançar i, sobretot, avançar-se a les noves formes de comunicació és una de les claus per al triomf de qualsevol projecte didàctic. Per això, l'Agència de Sanitat Ambiental i Consum del Principat d'Astúries ha posat en marxa la preparació d'un taller sobre consum i energia impartit a través de vídeos multimèdia interactius. En els vídeos, seran els propis consumidors qui descobriran els beneficis de les energies renovables, les conseqüències del malbaratament energètic

o mesures senzilles i diàries que els permetran estalviar-ne i beneficiar d'aquesta manera el medi ambient.

L'educació per al consum del col·lectiu de persones amb discapacitat va ser abordada per Amaia Marcilla i Marta Cobo de Kontsumo Eskola del País Basc, Francisco Díaz Solís, coordinador del Centre de Suport a la Integració d'Arriendas (Astúries) i Gabriel Sanjurjo Castela, tècnic de Rehabilitació de Salut Mental del Servei de Salut del Principat d'Astúries. La dotació de les destreses i coneixements que permetin a ambdós col·lectius la independència i autosuficiència, van ser presentades com el seu gran objectiu. Per això, la metodologia ha d'estar basada principalment en situacions reals, com aprendre a gestionar un compte bancari, fer un pressupost per arribar a finals de mes, elaborar una dieta equilibrada i conèixer la varietat d'aliments. El domini d'aquestes competències en pot millorar la vida familiar, la relació amb l'entorn i la cura de la salut i per això els Centres de Formació del Consumidor o Escoles de Consum són un suport fonamental en la consecució d'aquests objectius.

La presentació de les diferents xarxes d'Educació del Consumidor que existeixen tant en l'àmbit nacional com europeu, va ser a càrrec de Nieves Álvarez, directora de l'Escola Europea de Consumidors del Govern de Cantàbria. En aquest sentit, cal destacar el creixement i la necessitat d'aquestes fonts d'informació i cooperació en els últims anys, davant el fet que encara no siguin suficientment aprofitades com a mitjà d'actualització docent. No obstant això, i com a mostra de la consolidació que la formació del consumidor ha viscut en les dues últimes dècades, Santos Villafaina Román va exposar el cas de l'Escola Permanent de Consum de Jerez de los Caballeros a Extremadura, que compta amb disset anys d'experiència en

educació de les persones consumidores.

La jornada de dimarts va concloure amb una visita al Centre de Formació del Consumidor de Lagonés (Astúries), i finalment, després d'una visita a la planta de tractament de residus COGERSA, els assistents a la trobada van exposar, durant el matí de dimecres, les conclusions de les comissions de treball. Es va posar especial èmfasi en la transformació dels CFC com a espais d'estudi i anàlisi, sense abandonar-ne la funció actual; la necessitat d'establir una xarxa de centres que fomenti la cooperació entre responsables i l'intercanvi d'experiències i materials didàctics, potenciar la formació dels responsables d'aquests centres mitjançant continguts teòrics i estratègies didàctiques, entre les quals tindrien un paper primordial les habilitats personals i socials, molt demandades en el sector, i la necessitat d'avaluar el treball desenvolupat pels centres per poder dissenyar estratègies de futur d'acord amb el context social. L'encarregat de la clausura de l'acte va ser el senyor Juan Llana Llana, director de l'Agència de Sanitat Ambiental i Consum del Principat d'Astúries.

Transmetre el poder del consumidor, la seva capacitat de decisió i d'intervenir en el mercat amb cada compra, i la repercussió que tot això pot tenir a les nostres vides diàries, és ara el nostre compromís i responsabilitat. El consumidor i, per tant, la societat ha de ser la principal beneficiària d'aquesta II Trobada Estatal de Centres de Formació del Consumidor.

- **>CANTÀBRIA_ Organisme:** Escola Europea de Consumidors del Govern de Cantàbria
Adreça: C/ Nicolás Salmerón 7, 39009 Santander **Telèfon:** 942 210600 **Fax:** 942 210867
C/e: escuela@infoconsumo.es **Persona de contacte:** Nieves Álvarez Martín
- **>ASTÚRIES_ Organisme:** Agència de Sanitat Ambiental i Consum del Principat d'Astúries
Adreça: C/ Santa Susana, 20, 2n, 33007 Oviedo **Telèfon:** 985 108303 **Fax:** 985 108310
C/e: rafaelgb@princast.es **Persona de contacte:** Rafael González del Busto
- **>COMUNITAT VALENCIANA_ Organisme:** Direcció General de Seguretat Industrial i Consum de la Generalitat Valenciana **Adreça:** C/ Colón 32, 46004 València **Telèfon:** 96 3184224
Fax: 96 3184217 **C/e:** lopez_mjorod@gva.es **Persona de contacte:** Mª José López Ródenas
- **>GALÍCIA_ Organisme:** Institut Gallec de Consum. Xunta de Galícia **Adreça:** Plaza de Europa, 10 A, 2N, 15703 Santiago de Compostela **Telèfon:** 981 534410 **Fax:** 981 522129
C/e: esther.alvarez.fernandez@xunta.es **Persona de contacte:** Esther Álvarez Fernández
- **>CASTELLA-LA MANXA_ Organisme:** Direcció General de Consum de la Junta de Comunitats de Castella-la Manxa **Adreça:** C/ Berna, 1, 1ª planta, 45071 Toledo **Telèfon:** 925 284530
Fax: 925 226206 **C/e:** asalcedo@jccm.es **Persona de contacte:** Alejandro Salcedo Aznal
- **>PAÍS BASC_ Organisme:** Direcció de Consum i Seguretat industrial del Govern Basc
Adreça: C/ Donostia-San Sebastián núm 1, 01010 Vitòria **Telèfon:** 945 019924 **Fax:** 945 019947
C/e: n-ribado@ej-gv.es **Persona de contacte:** Nekane Ribado Vitorica
- **>EXTREMADURA_ Organisme:** Direcció General de Consum i Salut Comunitària de la Conselleria de Sanitat i Consum de la Junta d'Extremadura **Adreça:** C/ Juan Pablo Forner, 9, 1a planta 06800 Mérida (Badajoz) **Telèfon:** 924 008525 **Fax:** 924 008550 **C/e:** ana.grande@sc.juntaex.es
Persona de contacte: Ana Grande Murillo
- **>MADRID_ Organisme:** Direcció General de Consum de la Comunitat de Madrid
Adreça: C/ Ventura Rodríguez, 7, 4t 28008 Madrid **Telèfon:** 91 5803200 **Fax:** 915803338
C/e: angel.escolar@madrid.org **Persona de contacte:** Ángel Escolar-Noriega Prieto
- **>ARAGÓ_ Organisme:** Direcció General de Consum del Govern d'Aragó
Adreça: Avda. Pablo Gargallo, 3 1a Planta, 50071 Saragossa **Telèfon:** 976 714792 **Fax:** 976 715609
C/e: formacion.consumo@aragon.es **Persona de contacte:** Francisca Pérez Jiménez
- **>CASTELLA I LLEÓ_ Organisme:** Direcció General de Salut Pública i Consum de la Junta de Castella i Lleó **Adreça:** Paseo Zorrilla, 1, 47007 Valladolid **Telèfon:** 983 413196 **Fax:** 983 412538
C/e: heralvca@jcyll.es **Persona de contacte:** Carmen Herrero Álvarez
- **>LA RIOJA_ Organisme:** Direcció General d'Educació i Direcció General d'Ordenació i Desenvolupament Econòmic del Govern de la Rioja **Adreça:** C/ Marqués de la Ensenada, 15, baixos (entrada per Alba de Castro) / 26071 Logroño **Telèfon:** 941 291203 **Fax:** 941 291712
C/e: consumo.formacion@larioja.org **Persona de contacte:** Mª José Gómez de Segura Martínez
- **>CANÀRIE_S_ Organisme:** Conselleria de Desenvolupament Econòmic, Comerç i Ocupació de l'Ajuntament de Tenerife **Adreça:** Plaza de España, s/n Edifici Annex, 38003 Santa Cruz de Tenerife **Telèfon:** 922 314501 **Fax:** 922 239979 **C/e:** Idominguez@cabtfe.es **Persona de contacte:** Luis Domínguez Rodríguez
- **>CATALUNYA_ Organisme:** Agència Catalana del Consum **Adreça:** Gran Via Carles III, 105 B-I, 08028 Barcelona **Telèfon:** 93 5566710 **Fax:** 93 5566711 **C/e:** aula@consumcat.net
Persona de contacte: Julià Guimerà Gargallo
- **>MÚRCIA_ Organisme:** Direcció General de Consum de Múrcia **Adreça:** Ronda Levante, 11, 30071 Múrcia **Telèfon:** 968 366815 **Fax:** 968 366817 **C/e:** mrosa.sancho@carm.es
Persona de contacte: Maria Rosa Sancho Celdrán
- **>ANDALUSIA_ Organisme:** Direcció General de Consum d'Andalusia **Adreça:** Plaza Nueva, 4, 41071 Sevilla **Telèfon:** 955 041459 **Fax:** 955 041461 **C/e:** melena.suarez@juntadeandalucia.es
Persona de contacte: Elena Suárez Mariscal
- **>MELILLA_ Organisme:** Direcció General de Salut i Consum de Melilla **Adreça:** c/ Duque de Ahumada s/n (Edif. Mantelete), 52001 Melilla **Telèfon:** 952 699271 **Fax:** 952 699272
C/e: mangos01@melilla.es **Persona de contacte:** Mª Dolores Angosto Sánchez
- **>NAVARRA_ Organisme:** Direcció General d'Indústria i Comerç de Navarra
Adreça: Parque de Tomás Caballero, 1 – 2a planta, 31005 Pamplona **Telèfon:** 848 427739 **Fax:** 848 42 35 87
C/e: bberruec@cfnavarra.es **Persona de contacte:** Blanca Berruete Cilveti